

Hage Wax-ka-hortag Cunsuriyadda oo Loogu Talagalay Shaqaalaha Ireland

Blackwater
Training &
Consulting

Pathways to
Participation

An Roinn Dlí agus Cirt,
Gnóthaí Baile agus Imirce
Department of Justice,
Home Affairs and Migration

Waxaa daabacay Blackwater Training, Bailieborough, Co. Cavan.

Daabacaadda 1aad, Luulyo 2026.

Hagahan waxaa taageeray Ireland Against Racism Fund, Dawladda
Ireland, 2025.

Xiriir:

info@blackwatertraining.ie

www.blackwatertraining.ie

Ku Saabsan Hagahan

Hagahan waxaa lagu sameeyay barnaamijka Pathways to Participation: Empowering Migrants through Employment, Enterprise, and Anti-Racism Education, oo ah barnaamij 10 bilood ah oo taageeraya muhaajiriinta iyo bulshooyinka laga tirada badan yahay ee Ireland si ay u helaan shaqo, ganacsi gaar ah, iyo ka qaybgal bulsho.

Waxaa soo saaray Blackwater Training, Bailieborough, Co. Cavan, waxaana lacag caawimo u bixiyay Ireland Against Racism Fund 2025, oo ay maamusho Department of Justice, Home Affairs and Migration.

Yaa Hagahan U Yeedheysa?

Hagahan waxaa loogu talagalay qof kasta oo ku nool oo ka shaqeeya Ireland, ama raadinaya shaqo, oo doonaya inuu fahmo xuquuqdiisa goobta shaqada. Gaar ahaan waxaa loogu talagalay:

1. Qof kasta oo doonaya inuu ogaado waxa la sameeyo haddii wax khaldan ka dhaco shaqada;
2. Dadka cusub ee suuqa shaqada Irish oo doonaya inay fahmaan xuquuqdooda;
3. Muhaajiriinta iyo dadka bulshooyinka laga tirada badan yahay ee ka shaqeeya Ireland;
4. Shaqaalaha la kulmay ama arkay cunsuriyad, takoor, ama loola dhaqmay si aan caddaalad ahayn.

Sida Loo Isticmaalo Hagahan

Hagahan waxaa loo qaybiyay lix qaybood. Uma baahnid inaad ka akhrisato bilowga ilaa dhamaadka – waxaad si toos ah ugu gudbi kartaa qaybta ugu habboon xaaladdaada.

Qaybta 1: Fahan waxa ay yihiin cunsuriyadda iyo takoorku iyo waxa sharciga Irish uu leeyahay;

Qaybta 2: Baro xuquuqdaada shaqo ee Ireland;

Qaybta 3: Ogow waxa la sameeyo haddii aad la kulanto ama aad aragto takoor;

Qaybta 4: Hel xiriirka ururrada taageerada;

Qaybta 5: Baro sida loo dhiso goob shaqo oo hagaagsan oo isku duuban;

Qaybta 6: Isticmaal jaantusyo, liisas, iyo qaamuus ereyo.

Fiiro Gaar Ah: Hagahan wuxuu bixiyaa macluumaad guud oo ku saabsan xuquuqdaada sharciga Irish; kama ahan la-talin sharci. Haddii aad u baahan tahay talo ku saabsan xaaladdaada gaarka ah, fadlan la xiriir mid ka mid ah ururrada taageerada ee lagu soo bandhigay Qaybta 4 ee hagahan.

Blackwater
Training &
Consulting

Pathways to
Participation

An Roinn Dlí agus Cirt,
Gnóthaí Baile agus Imirce
Department of Justice,
Home Affairs and Migration

Content

Ku Saabsan Hagahan.....	2
Content.....	5
QAYBTA 1. Fahmida Cunsuriyadda Goobta Shaqada.....	6-14
1.1 Waa Maxay Cunsuriyadda?.....	7
1.2 Noocyada Cunsuriyadda iyo Takoorka.....	9
1.3 Sagaalka Sabab ee Sharciga Irish Ilaaliyo.....	11
QAYBTA 2. Xuquuqdaada Sharciga Irish.....	15-29
2.1 Sharciyada Muhiimka ah ee Ku Ilaaliya.....	16
2.2 Xuquuqdaada Shaqo — Guud Ahaan.....	18
2.3 Xaqaaga Sharafta iyo Ixtiraamka Goobta Shaqada.....	21
2.4 Waajibaadka Loo Bixiyo Shaqoyaha.....	24
2.5 Xuquuqdaada Marka Aad Cabasho Gudbiso.....	26
QAYBTA 3. Waxa La Sameeyo Haddii Ay Kugu Dhacdo.....	30-50
3.1 Tallaabooyinka: Waxa La Sameeyo.....	31
3.2 Sida Loo Diiwaan Geliyo Dhacdooyinka.....	38
3.3 Cabasho Gudbinta Goobta Shaqada.....	40
3.4 Cabasho Rasmi ah oo loo gudbiyo WRC.....	42
3.5 Haddii Laga Eryay ama Si Xaq Darro Loola Dhaqmay.....	46
QAYBTA 4. Meesha Caawimada Laga Helo.....	51-55
4.1 Liiska Ururrada Taageerada.....	52
4.2 Taageero Ka Jirta Ireland Oo Dhan.....	54
QAYBTA 5. Dhisidda Goob Shaqo Oo Ka Fiican.....	56-64
5.1 Kali Ma Tihid: Bulsho iyo Isu-taageero.....	57
5.2 Haddii Aad Aragto Cunsuriyad.....	59
QAYBTA 6. Qalabka iyo Jaantusyada Wax-ku-oolka ah.....	65-80
6.1 Foomka Diiwaan Gelinta Dhacdada.....	66
6.2 Tusaale Warqad Cabasho ah.....	71
6.3 Liiska Hubinta Xuquuqdaada.....	75
6.4 Qaamuuska Ereyada Muhiimka ah.....	78
Fariinta Dhammaadka & Xiriirrada.....	81-85

**QAYBTA1.
FAHMIDDA
CUNSURIYADDA
GOOBTA SHAQADA**

1.1 Waa Maxay Cunsuriyadda?

Cunsuriyaddu waa aaminsanaanta in dadka qaarkood ay ka hooseeyaan ama ka sarreeyaan kuwa kale sababtoo ah jinsigooda, midabka maqaarkooda, dhalashadooda, ama asalkooda qowmiyadeed. Ireland, tan waa sharci darro sida ku xusan **Employment Equality Acts 1998–2015** iyo **Equal Status Acts 2000–2015**.

Cunsuriyadda goobta shaqada waxay noqon kartaa mid cad — hadal xun, hanjabaad, ama diidmo shaqaaleyn. Sidoo kale waxay noqon kartaa mid qarsoon — mala-awaal, kaftan, ama in si joogto ah loo iska indho tiro. Labaduba waa waxyeello, waxaana labaduba ka reebay **Employment Equality Acts 1998–2015**, oo mamnuucaya takoorka iyo dhibaataada (harassment) dhammaan qaybaha shaqada.

Noocyada ugu badan ee cunsuriyadda goobta shaqada waxaa ka mid ah:

Isha	Sida Ay U Muuqato
Aragtida shakhsi ahaaneed	Eex ama fikrad xun oo uu qabo maamule, saaxiib shaqo, ama macmiil, oo lagu diray adiga qudhaada
Eex la garan la'yahay	Malo-awaal aan la ogayn — tusaale, in qofka la moodo mid xirfad yar leh sabab la xiriirta lahjaddiisa ama magaciisa
Dhaqanka goobta shaqada	Deegaan cunsuriyadda lagu dulqaadanayo, lagu qoslayo, ama aan waligeed loo hor istaagin
Sinnaan la'aanta qaab-dhismeedka	Habraacyada shaqaaleynta, shuruudaha ka guurista, ama siyaasadaha joogtada ah ee sinnaan darro ku hayaya dad asal gaar ah leh

Ma Waajib Baa In Ay Tahay Ula Kac?

Maya. Sharciga Irish, uma baahnid inaad caddayso in qofku uu ula kac ku takoorayay. Tan waxaa muujiya heerka ku salaysan natiijada (objective test) ee lagu dabaqo **Employment Equality Acts 1998-2015** — maxkamadaha iyo golaha xukunku waxay eegaan in takoorku uu dhacay iyadoo lagu saleynayo saameynta dhaqanka, ee aan aheyn ujeeddadiisa. Habkan waxaa si joogto ah u dabaqay **Workplace Relations Commission**, waxaana kor u ilaaliyay Labour Court kiisas badan oo sinnaan ku saabsan. Waxa muhiimka ah waa saameynta dhaqanka — inuu ku dhaawacay ama ku dhigay xaalad aan wanaagsaneyn ama abuuray deegaan colaad ah sabab u ah jinsigaaga ama dhalashadaada.

Xitaa haddii qof yidhaahdo "Ma aan ula jeedin sidaas" ama "Waa kaftan uun" — waxa sharciga tixgeliya waa saameynta lagugu yeelay.

Ma Saameynayaa Xaaladdayda Visa-ka Xuquuqdayda?

Maya. Xaaladdaada socdaalka ama visa-ku ma saameynayo xaqaaga laga ilaaliyo cunsuriyadda goobta shaqada. Waxaad noqon karto:

- Muwaadin EU ah oo ka shaqeeya Ireland;
- Muwaadin EU ka baxsan oo haysta ruqsad shaqo ama visa shaqo;
- Qof raadinaya magangelyo oo leh xaq shaqo;
- Qaxooti ama qof leh ilaalin dheeraad ah.

Waxaad haysataa isku xuquuqda sharciga sinnaanta shaqo ee Irish sida shaqaale kasta oo kale oo ka shaqeeya Ireland.

1.2 Noocyada Cunsuriyadda iyo Takoorka

Employment Equality Acts 1998-2015 waxay aqoonsan yihiin lix nooc oo kala duwan oo takoor ah.

Kala fahamka farqiga u dhexeeya waa muhiim — waxay kaa caawinaysaa inaad si sax ah u sharaxdo waxa ku dhacay, waxayna saameyn ku yeelanaysaa tallaabooyinka aad qaadan karto.

1. Takoorka Toosan (Direct Discrimination)

Sharraxaad: In qof loola dhaqmo si ka liidata mid kale oo xaalad la mid ah ku jira, sababtoo ah astaan la ilaaliyo sida jinsiga ama dhalashada.

Tusaale: Musharrax leh magac aan Irish ahayn lama sheegin wareysi in kasta oo uu leeyahay isku shahaadooyin sida musharraxa Irish ah oo la sheegay.

Qodobka: Section 6(1) iyo Section 6(2).

2. Takoorka Ma Toosnayn (Indirect Discrimination)

Sharraxaad: Xeer, dhaqan, ama siyaasad u muuqata mid dhexdhexaad ah laakiin dhigta dadka jinsi ama dhalasho gaar ah ku jira xaalad ka sii xun kuwa kale, iyadoo aan sabab la sheegin.

Tusaale: In shaqaale kasta laga rabo inuu dhamaystiray Leaving Certificate-kiisa Ireland gudaheeda — tani waxay saameysaa shaqaalaha waxbarashada ka qaatay dibadda.

Qodobka: Section 22.

3. Dhibaataada (Harassment)

Sharraxaad: Dhaqan aan la doonayn oo la xiriira jinsiga ama dhalashada oo dhaawaca sharafta qofka ama abuura deegaan colaad ah, cabsi, dulli ama xanuun leh.

Tusaale: Saaxiib shaqo oo si joogto ah faallo ka bixiya lahjadda, waddanka, ama dhaqanka saaxiibkiis, xitaa ka dib markii la weyddiisto inuu joojiyo.

Qodobka: Section 14A(1).

4. Dhibaataada Galmada (Sexual Harassment)

Sharraxaad: Dhaqan aan la doonayn oo hadal ah, muuqaal ah, ama jireed ah oo lid ku ah dabeecad galmo. Marka ay sidoo kale la xiriirto jinsiga ama dhalashada, waxay noqotaa labadaba dhibaato galmo iyo takoor jinsi.

Tusaale: Maamule wuxuu faallo aan habboonayn oo dabeecad galmo leh ka bixiyaa shaqaale muhaajir ah, isagoo ku salaynaya fikrado cunsuriyadeed.

Qodobka: Section 14A(2).

5. Aargudashada (Victimisation)

Sharraxaad: In qof loola dhaqmo si aan caddaalad ahayn sababtoo ah uu gudbiyay — ama uu muujiyay in uu gudbin doono — cabasho takoor, ama uu taageeray qof kale oo sidaas sameeyay.

Tusaale: Ka dib markii shaqaale uu soo qaaday walaac ku saabsan cunsuriyad, saacadihiisa shaqo waa la yareeyay waxaana laga saaray isgaarsiinta kooxda.

Qodobka: Section 74(2).

6. Amarka Takoorka (Instruction to Discriminate)

Sharraxaad: Marka qof awood leh uu amro qof kale inuu ku takooro shaqaale ama codsade shaqo.

Tusaale: Maamulaha shaqaaleynta ayaa u sheegaya xubin shaqaale ah inuusan sii socodsiin codsiyada dadka leh magacyo aan Irish ahayn.

Qodobka: Section 8(4).

Mabda' Muhiim Ah

Sharciga Irish wuxuu aqoonsan yahay in dadku ay la kulmi karaan takoor ku salaysan wax ka badan hal sabab isla mar ahaantaaba. Tusaale ahaan, haween ka mid ah bulsho laga tirada badan yahay ayaa laga yaabaa inay la kulanto takoor labadaba sabab u ah jinsigeeda iyo sabab u ah gabadhnimadeeda. Tan waxaa loo yaqaan takoor ka isku-dheelli-tirka ah (intersectional discrimination). Waxaad xaq u leedahay inaad cabasho ka gudbisno in ka badan hal sabab.

1.3 Sagaalka Sabab ee Sharciga Irish Ilaaliyo

Employment Equality Acts 1998-2015 waxay mamnuucaan takoor ka dhammaan qaybaha shaqada sagaal sabab oo gaar ah. Kuwan waxaa loo yaqaan sababaha la ilaaliyo (protected grounds). Shaqoyahe kasta oo Ireland ah lagama ogolayn inuu kuula dhaqmo si ka liidata qayb kasta oo shaqadaada ah sabab u ah mid ka mid ah kuwan soo socda:

Sababta La Ilaaliyo	Waxa Ay Ka Kooban Tahay
Jinsiga	Jinsigaaga, midabka maqaarkaaga, ama xubinnimada Traveller Community
Dhalashada / Asalka Qowmiyadeed	Waddanka aad ka timid ama asalkaaga qowmiyadeed ama waddaniga ah
Gabadhnimo/ Ninnimo	Ninka, gabadha, ama qofka transgender-ka ah
Da'da	Waa sharci darro in lagu takooro da'daada awgeed
Naafada	Naafo jireed, garasho, ama maskaxeed, oo ay ku jiraan xaalado caafimaad oo muddo dheer socda
Jinsiga La Jeclaysto	Gay, lesbian, laba-jinsi ah, ama heterosexual
Diinta	Aaminsanaanta diinta ama dhaqanka diinta, ama la'aanteeda
Xaaladda Guurka	Guur la'aan, guursaday, kala tag, carmal, ama laamaane rasmi ah
Xaaladda Qoyska	Waalid ama daryeele qof naafo ah

Halkee Buu Sharciga Ka Dabaqmaa?

Ilaalinta **Employment Equality Acts 1998-2015** waxay ka dabaqantaa dhammaan marxaladaha iyo qaybaha shaqadaada, laga bilaabo waqtiga aad codsato shaqo ilaa maalinta shaqadaadu dhamaanayso — iyo wax kasta oo u dhexeeya:

Qaybta Shaqada	Waxa Lagu Daboolayo
Shaqaaaleynta & Xulashada	Xayeysiisyada shaqo, habraaca codsiga, wareysiyada, iyo go'aannada shaqaaleynta
Mushaharka & Shuruudaha	Qiimahaaga saacadeed, mushaharka, saacadaha shaqo, ijaarka fasax, mushaharka jirrada, iyo shuruudaha kale ee heshiiska
Tababbarka & Horumarinta	Helitaanka tababbarka, kordhinta xirfadaha, kaalmeynta, ama fursadaha tababarka
Kordhinta Jagada	Go'aannada ku saabsan cidda la tixgelinayo ama la siinayo horumarin
Khibradda & Sida Loola Dhaqmo	Sida maalin walba loola dhaqmo — hawlaha lagu wareejiyo, taageerada la siiyo, ee dadku kula hadlaan
Ka Eryid & Xaalufin	Go'aannada ku saabsan cidda la eryayo, xilkiisa la qaadayo, ama loo xaaluufinayo
Dhibaataada	Dhaqan kasta oo colaad ah, cabsi geliya, dulli leh, ama xanuun leh oo laguugu jeediyo goobta shaqada

Qaybta 1: Soo Koobid

Cunsuriyadda iyo takoorku waxay noqon karaan qaabab kala duwan — qaar cad, qaar qarsoon. Dhammaantood waa kuwo waxyeello leh waxaana ka reebay sharciga Irish. Haddii ay tahay wax lagugu yidhi wajigaaga, siyaasad kaa dhigta mid ka liidata kuwa kale, ama dhaqan goob shaqo oo ka dhiga inaad dareento inaad lagu soo dhaweynin — waxaad leedahay xuquuq. Qaybaha soo socda ee hagahan waxay si faahfaahsan u sharraxayaan xuquuqdaadan, iyo waxa aad qaadan karto haddii lagu xadgudbo.

Ilaha Sharciga:

Employment Equality Acts 1998-2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1998/act/21/enacted/en/html>

Equal Status Acts 2000-2015:

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2000/act/8/enacted/en/index.html>

Macluumaad dheeraad ah eeg:

- www.workplacerelations.ie
- www.ihrec.ie
- www.citizensinformation.ie

QAYBTA 2. XUQUUQDAADA SHARCIGA IRISH

2.1 Sharciyada Muhiimka ah ee Ku Ilaaliya

Sharciga Irish wuxuu bixiyaa ilaalin xoog leh oo loogu talagalay dhammaan shaqaalaha, iyadoon loo eegin dhalashadooda, xaaladdooda visa-ka, ama asalkooda. Kuwan soo socda waa sharciyada ugu muhiimsan ee aad u baahan tahay inaad ka warqabto.

Employment Equality Acts 1998-2015

Waxa Ay Sameeyso: Ka mamnuucda takoorka shaqada sagaal sabab oo la ilaaliyo, oo ay ku jiraan jinsiga iyo dhalashada.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha iyo codsadayaasha shaqo ee Ireland.

Equal Status Acts 2000-2015

Waxa Ay Sameeyso: Ka mamnuucda takoorka helitaanka alaabta, adeegyada, guryaha, iyo waxbarashada.

Cidda Ay Ilaaliso: Qof kasta oo Ireland ku sugan.

Workplace Relations Act 2015

Waxa Ay Sameeyso: Waxay abuurtaa Workplace Relations Commission (WRC) sida hay'adda maareysa cabashooyinka shaqo.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha.

Organisation of Working Time Act 1997

Waxa Ay Sameeyso: Waxay dejinaysaa saacadaha shaqo ee ugu badan, nasashada, fasaxa sannadlaha ah, iyo maalmaha fasaxa dadwaynaha.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha, oo ay ku jiraan kuwa waqti-gaaban iyo kuwa hawlgabka ah.

Payment of Wages Act 1991

Waxa Ay Sameeyso: Waxay ku waajibisaa shaqoyaha inuu si sax ah u bixiyo mushaharka una siiyo warqad mushahar (payslip) qoran.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha.

Unfair Dismissals Acts 1977-2015

Waxa Ay Sameeyso: Waxay ka ilaalisaa shaqaalaha in laga eryo iyadoon sabab caddaalad ah lahayn ama habraac caddaalad ah la raacin.

Cidda Ay Ilaaliso: Shaqaalaha ugu yaraan 12 bilood shaqo joogto ah leh (waxaa jira kayd as gaar ah).

Protected Disclosures Act 2014 (as amended 2022)

Waxa Ay Sameeyso: Waxay ka ilaalisaa shaqaalaha sheega xadgudubyada, oo ay ku jirto takoorka, in laga aarguto.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha.

Safety, Health and Welfare at Work Act 2005

Waxa Ay Sameeyso: Waxay ku waajibisaa shaqoyaha inuu bixiyo goob shaqo ammaan ah oo caafimaad leh, taasoo ay ku jirto ilaalinta dhibaataada.

Cidda Ay Ilaaliso: Dhammaan shaqaalaha.

National Minimum Wage Act 2000 (as amended)

Waxa Ay Sameeyso: Waxay dejiinaysaa qiimaha saacadeed ee ugu yar. Laga bilaabo 1-da Janaayo 2026, tani waa €14.15 saacaddiiba shaqaalaha 20 jir ka weyn.

Cidda Ay Ilaaliso: Ku dhawaad dhammaan shaqaalaha.

Kaydas: Shaqaalaha uu shaqaaleeyo qaraabo dhow (xaas, laamaane rasmi ah, ama waalid), shaqaalaha barnaamijka tababbarka sharciga ah, iyo shaqaalaha 20-ka sano ka yar (qiime kale ayaa khuseeya — eeg citizensinformation.ie).

Muhiim: Dhammaan sharciyadan waxay khuseeyaan iyadoon loo eegin dhalashadaada ama xaaladdaada visa-ka. Muwaadin EU ah, shaqaale EU ka baxsan oo leh ruqsad shaqo, codsadayaal ilaalinta caalamiga ah oo leh xaq shaqo, ama qaxooti — xuquuqdaada sharciga shaqada ee Irish waa isku mid sida muwaadin Irish ah kasta.

2.2 Xuquuqdaada Shaqo — Guud Ahaan

Laga bilaabo maalintaada koowaad ee shaqada Ireland, waxaad haysataa dhowr xuquuq oo sharci ah. Shaqaale badan cusub kama warqabaan dhammaan xuquuqdan — qaybtan waxay si cad u sharraxaysaa.

Heshiiska Qoran

Waxa Sharcigu Yidhi: Shaqoyahaagu waa inuu ku siiyo bayaan qoran oo ku saabsan shuruudaha aasaasiga ah ee shaqadaada 5 maalmood gudahood shaqada bilowga ka dib. Heshiis qoran oo buuxa waa inuu kuu yimaado hal bil gudaheeda.

Sharciga Khuseeya: Terms of Employment (Information) Acts 1994-2014.

Mushaharka Ugu Yar

Waxa Sharcigu Yidhi: Waa in lagu bixiyaa ugu yaraan **€14.15** saacaddiiba (laga bilaabo 1-da Janaayo 2026). Kuwa 20-ka sano ka yar ama tababbarka ku jira waxay heli karaan qiime kale.

Sharciga Khuseeya: National Minimum Wage Act 2000 (as amended).

Saacadaha Shaqo Ee Ugu Badan

Waxa Sharcigu Yidhi: Lagama rabin inaad shaqeyso in ka badan celceliska 48 saacadood usbuucii, oo lagu xisaabiyo muddo gaar ah.

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997.

Nasashada

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay nasasho 15 daqiiqo ah 4.5 saacadood shaqo ka dib, iyo 30 daqiiqo 6 saacadood ka dib.

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997.

Nasashada Maalinlaha ah

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay 11 saacadood oo isku xigta oo nasasho ah 24 saacadood kasta.

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997.

Nasashada Usbuuciga

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay 24 saacadood oo isku xigta oo nasasho ah usbuucii — marka lagu daro nasashada maalinlaha ah.

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997.

Fasaxa Sannadlaha ah

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay ugu yaraan 4 usbuucood oo fasax mushahar leh sannadkiiba, ama 8% saacadaha aad shaqeysay haddii aad shaqeysay ka yar 1365 saacadood sanadka fasaxa.

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997.

Fasaxyada Dadwaynaha

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay 10 fasax dadwayne oo mushahar leh sannadkiiba. Tan waxaa ka mid ah: Sanad Cusub (1-da Janaayo), Maalinta St Brigid (Isniinta 1aad ee Febraayo), Maalinta St Patrick (17-ka Maarso), Isniinta liddaha (taariikhdu way isbeddeshaa), Fasaxa Maajo, Juun, iyo Ogosto (Isniinta 1aad ee bil kasta), Fasaxa Oktoobar (Isniinta ugu dambeysa), Kirismas (25-ka Diseembar), iyo Maalinta St Stephen (26-ka Diseembar).

Sharciga Khuseeya: Organisation of Working Time Act 1997 (as amended 2022).

Warqadda Mushaharka (Payslip)

Waxa Sharcigu Yidhi: YShaqoyahaagu waa inuu ku siiyo warqad mushahar qoran mar kasta oo lacag lagu bixiyo, oo muujinaysa mushahar guud iyo dhammaan gooyaska.

Sharciga Khuseeya: Payment of Wages Act 1991.

Fasaxa Jirrada

Waxa Sharcigu Yidhi: Laga bilaabo 2024, waxaad xaq u leedahay 5 maalmood oo fasax jirro mushahar leh sannadkiiba, oo ah 70% mushaharkaaga maalinlaha ah, ilaa ugu badnaan €110 maalmintiiba. Warqad caafimaad ayaa loo baahan yahay Maalinta 1aad haddii aad codsanayso Statutory Sick Pay. Shaqoyayaal badan waxay u ogolyihiin shaqaalaha inay isku caddeeyaan 1-2 maalmood ah — hubi heshiiskaaga.

Sharciga Khuseeya: Sick Leave Act 2022.

Fasaxa Umulka (Maternity)

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay 26 usbuucood oo fasax umul ah, marka lagu daro 16 usbuucood oo ikhtiyaari ah oo mushahar la'aan ah. Waa inaad shaqoyahaaga ogeysiisaa ugu yaraan 4 usbuucood ka hor intaanay fasaxaagu bilaabmin, qoraal ahaan, oo lagu daray warqad caafimaad oo caddaynaysa uur-leyska. Maternity Benefit waxaa bixiya Department of Social Protection €299 usbuucii (waxay ku xiran tahay lacag-bixinta PRSI). Xaqu wuxuu sidoo kale khuseeyaa haddii ilmuhu dhinto uurka 23 usbuucood ama ka weyn.

Sharciga Khuseeya: Maternity Protection Act 1994 (as amended).

Fasaxa Aabbanimo (Paternity)

Waxa Sharcigu Yidhi: Waxaad xaq u leedahay 2 usbuucood oo fasax aabbanimo mushahar leh ah, dhalmada ama korsashada ilmaha ka dib.

Sharciga Khuseeya: Paternity Leave and Benefit Act 2016.

Fasaxa Waalidnimada (Parent's Leave)

Waxa Sharcigu Yidhi: Waalid kasta wuxuu xaq u leeyahay 9 usbuucood oo fasax waalidnimo ah, 2-da sano ee ugu horreysa ee nolosha ilmaha. Haddii aad haysato lacag-bixin ku filan oo PRSI ah, waxaad heli doontaa Parent's Benefit oo €299 usbuucii ah, oo uu bixiyo Department of Social Protection. Shaqoyahaagu ma khasab aha inuu ku bixiyo muddadan, in kasta oo qaarkood ay sameeyaan.

Sharciga Khuseeya: Parent's Leave and Benefit Act 2019 (as amended).

Ilaalinta Ka Eryidda Aan Caddaalad Ahayn

Waxa Sharcigu Yidhi: 12 bilood shaqo joogto ah ka dib, lagama eryi karo iyadoon sabab caddaalad ah lahayn iyo habraac caddaalad ah aan la raacin.

Sharciga Khuseeya: Unfair Dismissals Acts 1977-2015.

Fiiro Gaar Ah Oo Ku Saabsan Gooyska:

Shaqoyahaagu sharci ahaan waa inuu ka gooyaa **PAYE (canshuurta dakhliga)**, **PRSI (caymiska bulshada)**, iyo **USC (Universal Social Charge)**. Gooyskan waa inay ka muuqdaan warqaddaada mushaharka. Gooys kasta oo kale — tusaale, guri, gaadiid, ama dhar shaqo — waa inay ahaadaan kuwo aad qoraal ahaan hore u oggolaatay, mana yareyn karaan mushaharkaaga ka hooseeya mushaharka ugu yar. Haddii shaqadaadu ay kaa rabto inaad xirato dhar shaqo ama isticmaasho qalabkaaga gaarka ah, waxaa laga yaabaa inaad xaq u leedahay **Flat Rate Expense (FRE)** — dhimis canshuur oo ka yimaada Revenue oo yareysa dakhligaaga la canshuureeyo. Rasiid uma baahnid. Qiimayaasha caanka ah waxaa ka mid ah €733 sannadkii kalkaalisada, €518 macallinka, €220 nijaarka, €177 tuubbeeya, iyo €121 iibiyaha dukaanka. Waxaad codsan kartaa dhimistan 4-ta sano ee canshuurta ee la soo dhaafay adigoo isticmaalaya Revenue myAccount — tag 'Review Your Tax' oo dooro 'Flat Rate Expenses' ee 'Your Job'. Liiska buuxa ee shaqooyinka lagu daboolayo eeg www.revenue.ie.

2.3 Xaqaaga Sharafta iyo Ixtiraamka Goobta Shaqada

Marka lagaga sii daayo xuquuqdaada shaqo ee aasaasiga ah, waxaad xaq u leedahay in lagula dhaqmo si sharaf iyo ixtiraam leh goobta shaqada. Tani ma aha uun rabitaan akhlaaqeed — waa shuruud sharci ah.

Sida ku xusan **Employment Equality Acts 1998-2015** iyo **Safety, Health and Welfare at Work Act 2005**, shaqoyahaagu wuxuu leeyahay waajib uu ku hubiyo in goobtaada shaqo ay ka madax bannaan tahay dhibaataada, dulmiga (bullying), iyo cabsi-gelinta.

Waxa Tani Micnaheedu Yahay

Waxaad Xaq U Leedahay In...	Shaqoyahaagu Waa Inuu...
Aad ka shaqeyso deegaan ka madax bannaan dhibaatada cunsuriyadeed	Leeyahay siyaasad qoran oo ka dhan ah dhibaatada oo ilaalisa sharafta shaqada
Lagula hadlo si ixtiraam leh, iyadoon loo eegin asalkaaga	Si dadban u qaato dhammaan cabashooyinka dhibaatada oo si degdeg ah u baaro
Aad soo qaadato walaac iyadoon lagu ciqaabin	Hubiyo in gudbinta cabashadu ayan kuu keenin wax dhaawac ah
Cabashadaada si sir ah loola dhaqmo	Ilaaliyo sirta muddo baaritaanka oo dhan
Aad ka shaqeyso iyadoon dulmi (bullying) kugu dhicin	Leeyahay siyaasad qoran oo ka dhan ah dulmiga iyo habraac loo baahan yahay
Aad heshid isku qalabka, agabka, iyo fursadaha ay saaxiibbadaa la shaqeeya heystaan	Aan abuurin goob shaqo laba-heer ah oo shaqaale qaarkood loo arko kuwo qiimo yar leh

Farqiga U Dhexeeya Dulmiga (Bullying) iyo Dhibaataada (Harassment)

Labadan erey si joogto ah ayaa lagu qaldaa. Labaduba waa kuwo aan la aqbali karin, laakiin sharci ahaan waa kala duwan yihiin:

	Dulmiga (Bullying)	Dhibaataada (Harassment)
Sharraxaad	Dhaqan si joogto ah ku celcelinaya oo aan habboonayn oo dhaawaca sharafta qofka ama abuura deegaan colaad, dulli ama xanuun leh	Dhaqan aan la doonayn oo la xiriira sabab la ilaaliyo (sida jinsiga ama dhalashada) oo dhaawaca sharafta qofka ama abuura deegaan colaad ah
Ma Waajib Baa Inuu Celceliyo?	Haa — hal dhacdo ayaan badiba ku filnayn	Maya — xitaa hal dhacdo oo culus waxay noqon kartaa dhibaato
Ma La Xiriirtaa Sabab La Ilaaliyo?	Ma khasab aha — waxay ku dhici kartaa qof kasta sabab kasta	Haa — waa inay la xiriirto jinsiga, dhalashada, gabadhnimada/ninnimada , diinta, ama sabab kale oo la ilaaliyo
Sharci Kee Baa Khuseeya?	Safety, Health and Welfare at Work Act 2005; Code of Practice on Bullying (WRC)	Employment Equality Acts 1998-2015

2.4 Waajibaadka Loo Bixiyo Shaqoyaha

Sida ku xusan sharciga Irish, shaqoyayaashu waxay leeyihiin waajibaad sharci ah oo gaar ah oo ka hortagga iyo wax ka qabashada takoorka iyo dhibaataada goobta shaqada. Waajibaadkan la fulin waayo waxay keeni kartaa mas'uuliyad sharci oo weyn oo ku dhaca shaqoyaha.

Siyaasadda Sinnaanta

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa inay lahaadaan Siyaasad Sinnaan oo qoran oo mamnuucda takoorka iyo dhibaataada sagaalka sabab ee la ilaaliyo oo dhan.

Siyaasadda Sharafta Shaqada / Ka Hortagga Dhibaataada

Waxa Loo Baahan Yahay: Siyaasad qoran oo qeexaysa dhibaataada iyo dulmiga, iyo habraacyada loo maareeyo.

Siyaasadda Ka Hortagga Dulmiga

Waxa Loo Baahan Yahay: Waa waajib sida ku xusan Safety, Health and Welfare at Work Act 2005 iyo WRC Code of Practice on Bullying.

Tababbarka

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa in ay siiyaan maamulayaasha iyo shaqaalaha tababbar ku saabsan sinnaanta, sharafta shaqada, iyo waajibaadka ka hortagga takoorka.

Habraaca Cabashada

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa inay lahaadaan habraac cad, la heli karo, oo sir ah oo lagu gudbiyo cabashooyinka takoorka ama dhibaataada.

Investigation

Waxa Loo Baahan Yahay: Marka cabasho la helo, shaqoyahaagu waa inuu si degdeg, caddaalad, oo dhexdhexaad ah u baaro.

Habaynta Macquulka ah (Reasonable Accommodation)

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa in ay sameeyaan isbeddello macquul ah si ay ugu habeeyaan shaqaalaha naafada ah, ilaa inta aanay sabab u noqon dhib aan dhaqan galin.

Tusaale: Haddii shaqaale uu isticmaalo kursi taagan, shaqoyahu waxaa laga yaabaa in laga rabo goob shaqo dabaqa hoose ah ama musqullo la heli karo. Haddii shaqaale uu leeyahay dhib aragga, waxaa laga yaabaa in barnaamij lagu akhriyo shaashadda loo baahdo. Waxa "macquulka ah" wuxuu ku xiran yahay cabbirka iyo kheyraadka shaqoyaha.

Mushahar Siman

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa inay si siman u siiyaan ragga iyo dumarka mushahar loogu talagalay shaqo la mid ah, mana yareyn karaan shaqaale mushahar sabab u ah jinsigiisa ama dhalashadiisa.

Ilaalinta Aargudashada

Waxa Loo Baahan Yahay: Shaqoyayaashu waa inay hubiyaan in shaqaalaha soo qaada cabashooyinku aanan la ciqaabin, la hoos u dhigin, saacadaha lagu yareyn, ama sida kale loo dhaawacayn.

Mas'uuliyadda Shaqoyaha

Sida ku xusan Employment Equality Acts, shaqoyahu waxaa laga yaabaa inuu qaato **mas'uuliyad dhaafsiisan (vicariously liable)** – micnaheedu waa mas'uuliyad sharci ah oo ku saabsan ficilada qof kale – takoor ama dhibaato ay geystaan shaqaalihiisa, xitaa haddii shaqoyahu uusan ogeyn inay dhacayaan. Si fudud loo dhigo: haddii maamulahaaga ama saaxiibkaa shaqo kugu takooro shaqada, waxaad dacwad sharci ah ka gudbin kartaa shirkadda laftaada, ee aan aheyn oo keliya qofka gaarka ah. Si kastaba ha ahaatee, shaqoyahu wuxuu ka baxsan karaa mas'uuliyadda haddii uu caddeeyo in uu qaaday tallaabooyin macquul ah oo ka hortag ah takoorka ama dhibaataada. Tan waa sababta ay muhiim u tahay in siyaasado adag iyo tababbar joogaan – labadaba shaqaalaha iyo shaqoyayaasha.

2.5 Xuquuqdaada Marka Aad Cabasho Gudbiso

Shaqaale badan ayaa ka welwelaa in gudbinta cabasho ku saabsan cunsuriyadda ama takoor ka ay ka dhigi doonto xaaladdooda mid ka sii xun — in laga eryayo, saacadahooda la yareeyo, ama saaxiibbadood shaqo si xun ula dhaqmaan. Sharciga Irish si toos ah ayuu u tixgeliyaa welwelkan.

Ilaalinta Aargudashada

Employment Equality Acts 1998-2015 waxay sharci darro ka dhigaan in shaqoyahu uu ciqaabo shaqaale sabab u ah:

- Gudbinta cabasho takoor ama dhibaato ah;
- Muujinta niyadda gudbinta cabasho noocaas ah;
- Bixinta caddeymo ama macluumaad la xiriira cabasho qof kale;
- Ka horyimaadka - si sharci ah - ficil takoor ah;
- Codsiga macluumaad ku saabsan sida loola dhaqmay marka la barbardhigo dad kale.

Ilaalintan waxay khuseysaa xitaa haddii cabashadaada aan la ogolaan. Ficilka gudbinta cabasho niyad wanaagsan ayaa la ilaaliyaa, iyadoon loo eegin natiijada.

Sida Aargudashadu U Muuqan Karto

Tusaalayaal Aargudasho:

1. In laga eryo ama heshiiska shaqada la joojiyo waqti gaaban gudbinta cabashada ka dib.
2. Saacadaha shaqo oo la yareeyo ama jadwalka shift-ka oo si aan wanaagsanayn loo bedelo.
3. In laga diido kordhin ama fursad tababbar oo si kale aad heli lahayd.
4. In lagu wareejiyo jago ama goob kale iyadoon oggolaanshahaaga la helin.
5. Baaritaan kordhay, dhaleeceyn, ama tallaabo edeb ah oo aan sabab lahayn.
6. In laga saaro isgaarsiinta kooxda, kulamada, ama munaasabadaha bulshada.
7. Saaxiibbo shaqo oo lagu dhiirrigeliyo inay kaa fogaadaan ama kaa hesho.

Xaqaaga Macluumaadka

Sida ku xusan Section 76 ee Employment Equality Acts, waxaad xaq u leedahay inaad shaqoyahaaga weyddiiso macluumaad ku saabsan sida loola dhaqmay marka lagu barbardhigo saaxiib shaqo. Waxaad weyddiin kartaa:

- Sababta go'aan gaar ah loogu qaatay adiga;
- Sida saaxiib shaqo oo xaalad la mid ah ku jira loola dhaqmay;
- Shuruudaha lagu isticmaalay habraaca xulashada ama kordhinta.

Shaqoyahaagu waa inuu ka jawaabo **42 maalmood gudahood**. Haddii uusan jawaabin ama uu jawaab aan cad bixiyo, WRC waxay ka soo bixi kartaa fikrad ku saleysan in takoor jiray.

Xaqaaga Wakiillada Ururka Shaqaalaha

Haddii aad xubin ka tahay **trade union**, waxaad xaq u leedahay in ururkaagu kuu matalo kulan kasta oo edeb ama cabasho ah oo gudaha lagu qabto. Haddii aadan xubin ka aheyn ururka, waxaad xaq u leedahay inaad kaxaysato saaxiib shaqo aad doorato kulan kasta oo rasmi ah oo la xiriira cabasho.

Ururka shaqaalaha ee ugu weyn ee Ireland waa **SIPTU** (www.siptu.ie). Xubinnimadu waa u furan tahay dhammaan shaqaalaha iyadoon loo eegin dhalashadooda. Lacagta xubinnimadu waxay ku xiran tahay heerka dakhliga.

Qaybta 2: Soo Koobid

Cunsuriyadda iyo takoorku waxay noqon karaan qaabab kala duwan — qaar cad, qaar qarsoon — laakiin dhammaantood waa waxyeello, waxaana ka reebay sharciga Irish. Wax lagugu yidhi wajigaaga, siyaasad ku hoos dhigta kuwa kale, ama dhaqan goob shaqo oo aadan ku soo dhaweyneyn — waxaad leedahay xuquuq. Qaybaha soo socda waxay sharraxayaan xuquuqdaadan iyo waxa aad qaadan karto haddii lagu xadgudbo.

Ilaha Sharciga:

Employment Equality Acts 1998-2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1998/act/21/enacted/en/html>

Organisation of Working Time Act 1997

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1997/act/20/enacted/en/html>

Payment of Wages Act 1991

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1991/act/25/enacted/en/print.html>

Sick Leave Act 2022

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2022/act/24/enacted/en/html>

Unfair Dismissals Acts 1977-2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1977/act/10/enacted/en/html>

Safety, Health and Welfare at Work Act 2005

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2005/act/10/enacted/en/print>

Terms of Employment (Information) Acts 1994-2014

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1994/act/5/enacted/en/html>

Macluumaad dheeraad ah eeg:

- www.workplacerelations.ie
- www.ihrec.ie
- www.citizensinformation.ie

QAYBTA 3.
WAXA LA SAMEEYO
HADDII AY KUGU
DHACDO

3.1 Tallaabooyinka: Waxa La Sameeyo

Haddii aad la kulanto ama aragto cunsuriyad ama takoor goobta shaqada, waxay noqon kartaa mid ku adkaata. Waxaad dareemi kartaa xanaaq, ceeb, wareer, ama cabsi. Dareenkani waa mid la fahmi karo. Laakiin waa muhiim inaad ogaato inaad xulasho leedahay — iyo in tallaabo qaadashadu, xawaaraha kuu habboon, ay had iyo jeer ka wanaagsan tahay wax la'aan.

Tallaabooyinka hoos ku xusan ma ahan mid nidaam adag ah. Qaar waxay dhici karaan isla mar ahaantaaba, mana aha in xaalad kastaa loo baahan yahay tallaabo kasta. Waxa ugu muhiimsan waa inaad diiwaan geliso waxa dhacay sida ugu dhaqsaha badan, iyo inaad ogaato inaad keligaa u marin arrintan.

Shanta Tallaabo

TALLAABADA 1 — Diiwaan Geli Wax Walba

Sida ugu dhaqsaha badan ee dhacdada ka dib, qor wax walba oo aad xasuusato:

- Taariikhda, saacadda, iyo goobta saxda ah;
- Waxa la yidhi ama la sameeyay, hadal ahaan haddii suurtagal;
- Cidda ku lug lahayd — magaca ama sifaynta qofka sameeyay;
- Cidda kale ee joogtay — markhaatiyaal suurtagal ah;
- Sida dhacdadu kuugu dareemtay;
- Haddii ay jirto caddeymo jireed — iimayl, fariimo, qoraallo.

Diiwaankan ku kaydso goob ammaan ah oo gaar ah — ha ku kaydin qalab shaqo. Qaybta 6.1 ee hagahan waxaa ku jira **Foom Diiwaan Gelinta Dhacdada** oo aad isticmaali karto.

Shanta Tallaabo

TALLAABADA 2 — Raadi Taageero

Kama baahnid inaad keligaa la macaamil arrintan. Tixgeli inaad la hadasho:

- Saaxiib shaqo ama saaxiib aad kalsoonaan ku qabto oo markhaati ahaa;
- Wakiil trade union ah, haddii aad xubin ka tahay;
- Urur taageero sida Citizens Information, IHREC, ama Migrant Rights Centre (eeg Qaybta 4).

La hadalka qof kuma waajibin tallaabo rasmi ah. Waxa uu kuu keenaa taageero iyo talo intaad go'aansanayso waxa xiga.

Shanta Tallaabo

TALLAABADA 3 — Isku Day Xal Rasmi Aan Ahayn (haddii ay ammaan tahay)

Xaaladaha qaarkood — gaar ahaan haddii dhacdadu ay ka yar tahay mid culus ama aad u malaynayso in aanay ula kac ahayn — waxaad tixgelin kartaa inaad marka hore isku dayso inaad si aan rasmi ahayn u xalliso. Tani waxay noqon kartaa:

- Inaad si toos ah ula hadasho qofka lug leh oo ka dhigto cad in dhaqankiisu aanu ku qanacsanayn;
- Inaad la hadasho maamulkaaga ama HR arrinta iyadoon cabasho rasmi ah la gudbin;
- Inaad weyddiiso saaxiib shaqo ama wakiil union ah inuu kaa hadlo.

Waligaa lagama rabin inaad isku daydo xal aan rasmi ahayn. Haddii dhaqanku uu culus yahay, celceliya, ama aadan ku dareemin ammaan inaad si aan rasmi ahayn u soo qaaddo, waxaad xaq buuxa u leedahay inaad si toos ah cabasho rasmi ah u gudbiso.

Shanta Tallaabo

TALLAABADA 4 — Gudbi Cabasho Rasmi Gudaha Shirkadda

Haddii xalka aan rasmi ahayn uusan habboonayn ama uusan shaqeyn, waxaad xaq u leedahay inaad cabasho rasmi ah ka gudbiso habraaca cabashada ee gudaha (grievance procedure) ee shaqoyahaaga. Shaqoyahu sharci ahaan waa inuu lahaado habraacaas.

Cabashada rasmiga ah waa inay noqoto qoraal. Eeg Qaybta 3.3 ee hagahan si aad u ogaato sida loo sameeyo, iyo Qaybta 6.2 oo leh tusaale warqad cabasho ah oo aad habayn karto.

GRIEVANCE FORM

Employee Name _____

Employee Number _____

Business Line _____

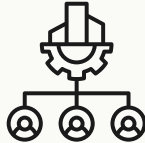
Job title _____

Date of lodging the grievance _____

GRIEVANCE _____

Shanta Tallaabo

TALLAABADA 5 — Gudbi Cabasho Hay'ad Ka Baxsan

Haddii shaqoyahaagu uusan si habboon ula macaamilin cabashadaada — ama haddii aadan ku arag inay ku habboon tahay inaad gudaha ka gudbiso — waxaad xaq u leedahay inaad cabashadaada u gudbiso hay'ad ka baxsan. Hay'adda ugu muhiimsan ee Ireland ee ka baaraysa cabashooyinka sinnaanta shaqo waa Workplace Relations Commission (WRC). Eeg Qaybta 3.4 si aad faahfaahin buuxda u hesho.

Kooban: Xulashooyinkaaga

Xulasho	Marka La Isticmaalo	Cidda Loo Gudbiyo
Xal aan rasmi ahayn	Dhacdo dhawaan ah ama ka yar culus; halka aad ku dareento ammaan inaad si toos ah u soo qaaddo	Qofka lug leh, maamulkaaga, ama HR
Habraaca cabashada gudaha	Marka xalka aan rasmi ahayn uusan shaqeyn ama uusan habboonayn	Waaxda HR ama maamulkaaga toos ah
Taageerada Trade Union	Marwalba — ururku wuxuu kaa taageeri karaa, kuu raaci karaa kulamada, kuuna dooda	SIPTU (siptu.ie) ama unionkaaga khuseeya
Cabashada WRC	Marka habraacyada gudaha ay fashilmaan, ama haddii aad door bidayso inaad si toos ah u gudbiso	wrc.ie ama 0818 80 80 90
IHREC	Kiisaska istiraatiijiyeed ama halka loo baahan yahay taageero sharci	ihrec.ie ama 01 858 9601
FLAC	La-talin sharci oo bilaash ah ka hor ama inta lagu jiro habraaca cabashada	flac.ie ama 1800 350 250

Xadka Waqtiga Muhiimka ah: Waa inaad cabashada WRC u gudbiso 6 bilood gudahood laga bilaabo ficilkii ugu dambeeyay ee takoorka. Xadkan waxaa lagu kordhin karaa 12 bilood xaalado gaar ah. Ha dib u dhigin — sida ugu dhaqso badan ee aad wax qaadatao, ayaa xaaladdaadu ku adkaanaysaa.

3.2 Sida Loo Diiwaan Geliyo Dhacdooyinka

Diiwaan gelinta cad ee dhacdooyinka waa mid ka mid ah tallaabooyinka ugu muhiimsan ee isdifaaca. Diiwaankaagu wuu muhiim noqon doonaa haddii aad cabasho rasmi ah gudbiso — gudaha shirkadda ama WRC.

Waxa La Diiwaan Geliyo	Sababta Ay Muhiim U Tahay
Taariikhda iyo saacadda dhacdo kasta	Waxay dhistaa taariikh isku xigta oo caawisa in la muujiyo qaab celcelis ah
Goobta — halka ay ku dhacday	Waxay ku caawisaa in la ogaado haddii deegaanno gaar ah lug leeyihiin
Ereyada saxda ah ee la isticmaalay — sida ugu dhow inta suurtagal	Ereyada saxda ah ayaa lagu kalsoon yahay una badan yihiin kuwo la buriyo si adag
Ficilada la sameeyay — waxa qofku sameeyay	Waxay kala saartaa dhacdooyinka hadalka iyo kuwa jireed, kuwaas oo laga yaabo natiijooyin kala duwan
Magacyada dadka lug leh — qofka sameeyay	Waa lagama maarmaan baaritaan rasmi ah

Waxa La Diiwaan Geliyo	Sababta Ay Muhiim U Tahay
Magacyada markhaatiyaasha – cidda kale ee joogtay	Markhaatiyaashu waxay taageeri karaan sheekadaada; xasuustoodu ayaa ugu sax badan marka la diiwaan geliyo hore
Falcelintaada waqtigaas – waxa aad tidhi ama sameysay	Waxay muujinaysaa in dhaqanku uu ahaa mid aan la doonayn iyo inaad oggolaanshaha bixin
Saameynta kugu dhacday – sida dhacdadu kuu saameysay	Waxay khuseysaa qiimeynta culeyska dhaqanka iyo dib-u-celin kasta
Caddeymaha – iimayl, fariimo, qoraallo, sawirro	Caddeymaha qoran waa qiimo weyn leh; kaydso naqilo ka baxsan nidaamyada shaqada

Talooyin Wax-ku-oolka ah oo Diiwaan Gelinta

- Qor diiwaankaaga sida ugu dhaqsaha badan dhacdada ka dib – sida ugu fiican, isla maalinta.
- Ku kaydso diiwaankaaga dukumenti gaar ah – ha ku kaydin kombiyuutar shaqo, iimayl shaqo, ama disk wadaagsan.
- Haddii aad hesho fariimo ama iimaylo takoor ah goobta shaqada, u dir naqil iimaylkaaga gaarka ah ka hor intaadan cabasho gudbin – marka cabasho la gudbiyo, akoonnadaada shaqo waxaa laga yaabaa in la xayiro.
- Haddii saaxiib shaqo uu markhaati ka noqday dhacdo, weyddii inuu si gaar ah u qoro isaga oo si gaar ah sheekadiisa u diiwaan geliyo, sida ugu dhaqsaha badan.
- Ku hay diiwaannada oo dhan si taariikh ahaan isugu xigta, dhacdo kasta oo si cad loo taariikheeyay.
- Isticmaal Foomka Diiwaan Gelinta Dhacdada ee Qaybta 6.1 ee hagahan.

Diiwaankaagu Ma Sir Baa?

Diiwaankaaga shakhsiga ahi waa dukumentigaaga — kuma khasabna inaad la wadaagto shaqoyahaaga, ilaa aad doonayso ama la codsado baaritaan rasmi ah. Haddii cabashadaadu ay gaarto WRC ama maxkamad, diiwaankan wuxuu noqon karaa caddeyn muhiim ah.

3.3 Cabasho Gudbinta Goobta Shaqada

IHaddii aad go'aansato inaad cabasho rasmi ah ka gudbiso gudaha shirkadda, waa inaad ku sameyso **habraaca cabashada (Grievance Procedure)** ee shaqoyahaaga. Dhammaan shaqoyayaasha Ireland waa waajib inay lahaadaan habraacaas. Haddii aadan hubin haddii shaqoyahaagu leeyahay, la xiriir waaxda HR ama hubi heshiiskaaga ama buugga shaqaalaha.

Waa Maxay Habraaca Cabashada?

Habraaca cabashadu waa nidaam gudaha ah oo rasmi ah oo u oggolaanaya shaqaalaha inay soo qaadaan walaac ama cabasho ku saabsan sida loola dhaqmay goobta shaqada. Waxa uu ujeeddadiisu tahay in muran shaqo si caddaalad ah oo degdeg ah loo xalliyo. Sida ku xusan **WRC Code of Practice on Grievance and Disciplinary Procedures**, shaqoyahaagu waa inuu cabashooyinka u maareeyo si:

- **Cad** — waa inaad ogaato marxaladda cabashadaadu ku jirto iyo waxa dhacaya;
- **Caddaalad ah** — labada dhinac waa inay helaan fursad ay ku sheegaan sheekadooda;
- **Dhexdhexaad ah** — qofka baaraya cabashada ma laha danaha shakhsiyeed natiijada;
- **Waqtiga ku habboon** — cabashooyinku waa in la baaraa lana xalliyaa muddo macquul ah.

Sida Loo Gudbiyo Cabasho Rasmi ah: Tallaabo Tallaabo

	Ficilka	Faahfaahin
1	Cabashadaa da qor	U dir maamulkaaga toos ah ama waaxda HR. Haddii cabashadu la xiriirto maamulkaaga toos ah, u dir maamulaha isaga ka sarreeya ama HR toos
2	Xaqiiqooyin ka si cad u qor	Ku dar taariikhda, saacadda, waxa la yidhi ama la sameeyay, cidda lug lahayd, iyo cidda arkay
3	Sababta cayimi	Sheeg inaad aaminsan tahay in lagu takooray ama lagu dhibay sabab u ah jinsigaaga / dhalashadaada / asalkaaga qowmiyadeed, oo tixraac Employment Equality Acts 1998-2015
4	Natiijada aad doonayso qor	Tusaale: raali-galin, isbeddel dhaqan, tallaabo edeb oo lagu qaado qofka mas'uulka ah, ama siyaasad la beddelo
5	Naqil ku hay	Had iyo jeer ku hay naqil cabashadaada iyo jawaab kasta oo aad hesho
6	Qoraal ku xaqiiji	Haddii aad hadal ahaan wax ka doodo cabashadaada, ku raac iimayl kooban ka dhigaya waxa la doodyay

Eeg **Qaybta 6.2 (bogga 72)** ee hagahan si aad u hesho Warqad aad habayn karto xaaladdaada gaarka ah.

Xuquuqdaada Muddada Habraaca Gudaha

- Waxaad xaq u leedahay inaad kaxaysato saaxiib shaqo ama wakiil union ah kulan kasta oo rasmi ah.
- Waxaad xaq u leedahay in lagu ogeysiiyo natiijada baaritaan kasta oo cabashadaada ku saabsan.
- Waxaad xaq u leedahay inaad kaashato go'aan kasta oo aadan ku qanacsanayn.
- Waxaad xaq u leedahay inaad cabasho ka baxsan u gudbiso WRC haddii aadan ku qanacsanayn sida cabashadaada gudaha loola dhaqmay — kuma baahnid inaad marka hore dhammaystirto habraacyada gudaha, in kasta oo caadi ahaan la talinayo.

Maxaa Dhacaya Haddii Habraac Cabasho Aan Jirin?

Haddii shaqoyahaagu uusan lahayn habraac cabasho, ama diido inuu ka macaamilo cabashadaada, tani waxay khuseyn kartaa cabasho kasta oo ka baxsan aad gudbiso. Waa inaad diiwaan geliso isku daygaagii gudaha iyo jawaabtii aad heshay — ama la'aanteed.

3.4 Cabasho Rasmi ah oo loo gudbiyo WRC

Workplace Relations Commission (WRC) waa hay'adda dawladeed ee mas'uulka ka ah baaritaanka cabashooyinka xadgudubka xuquuqda shaqo iyo sharciga sinnaanta ee Ireland. Waa mid madax-bannaan, dhexdhexaad ah, oo bilaash ah in la isticmaalo. Uma baahnid qareen si aad cabasho u gudbiso, in kasta oo aad dooran karto in matalaadda sharci ah aad hesho.

Waxa WRC Ay Baari Karto

WRC waxay baartaa cabashooyin ku saleysan sharci kala duwan oo shaqo, oo ay ku jiraan:

- Takoorka iyo dhibaataada sida ku xusan Employment Equality Acts 1998-2015;
- Aargudashada — ciqaabidda gudbinta cabasho;
- Xadgudubka xuquuqda shaqo — oo ay ku jiraan mushaharka, saacadaha shaqo, nasashada, iyo fasaxa sannadlaha ah;
- Ka eryidda aan caddaalad ahayn sida ku xusan Unfair Dismissals Acts 1977-2015;
- Ka eryidda dhisme ah (constructive dismissal) — halka aad dareentay inaad xulasho lahayn siiba inaad iska casilo dabecadda shaqoyahaaga awgeed.

Sida Loo Gudbiyo Cabasho WRC: Tallaabo Tallaabo

Tallaabada 1: Tag website-ka WRC

- Booqo www.workplacerelations.ie oo riix "e-Complaint Form"

Tallaabada 2: Buuxi foomka cabashada online-ka ah

- Foomku wuxuu weyddiinayaa faahfaahintaada, faahfaahinta shaqoyahaaga, iyo dabeecadda cabashadaada. Waa in af-Ingiriisi lagu buuxiyaa, laakiin taageero luqadeed ayaa laga yaabaa in la heli karo. La xiriir adeegga macluumaadka ee macmiilka WRC **0818 80 80 90**.

Tallaabada 3: Cayimi sharciga

- Waxaa lagu weyddiin doonaa inaad cayimiso sharciga ama sharciyada uu cabashadaadu la xiriirto. Cabashooyinka takoorka, tani waxay noqon doontaa Employment Equality Acts 1998-2015.

Tallaabada 4: Gudbi muddada waqtiga ku habboon

- Waa inaad cabashadaada gudbiso **6 bilood** gudahood laga bilaabo ficilkii ugu dambeeyay ee takoorka ama xadgudubka xuquuqdaada. Xadkan waxaa lagu kordhin karaa **12 bilood** xaalado gaar ah.

Tallaabada 5: Hel xaqiijin

- WRC ayaa xaqiijin doonta cabashadaada oo siin doonta lambar kiis.

Tallaabada 6: Dhexdhexaadin ama Baaritaan Rasmi ah (Adjudication)

- WRC waxay bixin kartaa **dhexdhexaadin (mediation)** — nidaam ikhtiyaari ah, sir ah, oo bilaash ah oo labada dhinac isku dayaan inay heshiis gaaraan. Haddii dhexdhexaadintu aanay habboonayn ama ay ku guuldarreysato, kiiskaagu wuxuu gudbi doonaa **Adjudication** — dhagaysi rasmi ah oo hor imaanaya sarkaal Adjudication ah. Adjudication-kuna waa bilaash. Marxalad kasta oo WRC ah lacag lagama qaado, mana baahnid qareen si aad u matasho, in kasta oo aad dooran karto qareen haddii aad doonayso.

Tallaabada 7: Dhagaysiga

- Adiga iyo shaqoyahaagu labaduba waxaad heli doontaan fursad aad ku bixiso caddeymo oo aad ku sheegto sheekadaada. Waxaa laga yaabaa in kuu matalo trade union, qareen, ama qof kale.

Tallaabada 8: Go'aanka

- Sarkaalka Adjudication-ka ah wuxuu soo saari doonaa go'aan qoran, kaas oo la daabici doono website-ka WRC (magacyada la qariyo).

Dib-u-celinta Uu WRC Bixin Karo

Haddii cabashadaada la ogolaado, Sarkaalka Adjudication-ka ee WRC wuxuu amri karaa mid ama in ka badan oo ka mid ah kuwan soo socda:

Dib-u-celin	Waxa Uu Ka Dhigan Yahay
Magdhow	Ilaa 2 sano oo mushahar ah cabashooyinka takoorka ama dhibaataada sida ku xusan Employment Equality Acts
Mushahar Siman	Amar ku waajabinaya shaqoyahaaga inuu kuu bixiyo mid la mid ah qofka lagu barbardhigay
Dib U Celinta Jagada	Dib loogu celiyo shaqadaada sida haddii aan waligaa laga eryin
Dib U Shaqaaleynta	In lagu siiyo jago la mid ah oo shaqoyaha oo kale ah
Amarka Sinnaanta	Amar ku waajabinaya shaqoyahaaga inuu qaato tallaabooyin gaar ah si uu ula socdo sharciga sinnaanta

Kaashiga Go'aanka WRC

Haddii adiga ama shaqoyahaagu aydaan isku raacsanayn natiijada baaritaan Adjudication-ka WRC, dhinac kasta wuxuu kaashan karaa **Labour Court 42 maalmood** gudahood laga bilaabo go'aanka la soo saaray. Labour Court waa maxkamad gaar ah oo baarta khilaafyada shaqo. Go'aannadeedu waa kuwo sharci ahaan waajib ah, waxaana lagu kaashan karaa **High Court** oo keliya dhinaca dabaqidda sharciga.

Sirta

Baaritaanada WRC guud ahaan waxaa **lagu sameeyaa si sir ah**. Go'aannada waa la daabacaa, laakiin magacyada dhinacyada guud ahaan waxaa la qariyaa kiisaska sinnaanta. Haddii sirtu ay kuu muhiim tahay, ka wada hadal la-taliye sharci ah ama wakiilkaaga union ka hor intaan habraacu bilaabmin.

3.5 Haddii Laga Eryay ama Si Xaq Darro Loola Dhaqmay

Ka eryidda shaqadaada — ama dareenka in aadan xulasho lahayn siiba inaad iska casilo — waa mid ka mid ah natiijooyinka ugu culus ee aad la kulmi karto, sidoo kalena ka mid ah kuwa ugu cabsida badan. Qaybtan waxay sharraxaysaa xuquuqdaada haddii tani dhacdo.

Ka Eryidda Aan Caddaalad Ahayn

Sida ku xusan **Unfair Dismissals Acts 1977-2015**, haddii aad ugu yaraan **12 bilood** shaqo joogto ah lahayd, shaqoyahaagu lagama eryi karo:

- Iyadoon sabab caddaalad ah lahayn;
- Iyadoon habraac caddaalad ah la raacin — oo ay ku jiraan ogeysiin ku habboon, xaq in la maqlo, iyo xaq kaashiga.

Sababaha caddaalad ah ee ka eryidda waxaa ka mid ah xaalufinta run ah (genuine redundancy), edeb-darro culus, ama awood-la'aan shaqada.

Sababaha aan caddaalad ahayn waxaa ka mid ah:

Sababaha Si Toos Ah Loo Arko Aan Caddaalad Ahayn
Jinsigaaga, dhalashadaada, ama asalkaaga qowmiyadeed
Gabadhnimadaada/ninnimadaada, da'daada, jinsiga aad jeceshahay, naafo, diinta, xaaladda guurka, ama xaaladda qoyska
Xubinnimadaada — ama howlahaaga — trade union
Uur-leyska ama arrimo la xiriira umulka
Sheegidda xadgudub (whistleblowing)
Dabaqidda xaq sharci ah, sida codsiga fasax waalidnimo

Haddii aad aaminsan tahay in lagaa eryay mid ka mid ah sababahan, waxaad cabasho u gudbin kartaa **WRC 6 bilood** gudahood laga bilaabo ka eryidda (waxaa lagu kordhin karaa **12 bilood** xaalado gaar ah).

Ka Eryidda Dhisme ah (Constructive Dismissal)

Ka eryidda dhisme ahi waxay dhacdaa marka aad iska casilyso shaqadaada sababtoo ah dhaqanka shaqoyahaagu wuxuu jagadaada ka dhigay mid aan la dulqaadan karin ilaa aanad xulasho macquul ah lahayn oo kale in aad ka bixiso. Sharci ahaan, tani waxaa loo arkaa ka eryid — xitaa haddii aad si rasmi ah iska casishay.

Tusaalayaal dhaqan ah oo laga yaabo inay noqdaan ka eryid dhisme ah waxaa ka mid ah:

- Isbeddel weyn oo heshiiskaaga ah iyadoon oggolaanshahaaga la helin;
- Guuldarro ka jawaabidda cabasho culus oo dhibaato ama takoor ah;
- Dulmi ama dhibaato aad u culus oo ka dhigta shaqada mid aan suurtagal ahayn;
- Hoos u dhigid, kala go'id, ama laga saarid iyadoon sabab caddaalad ah lahayn.

Kiisaska ka eryidda dhisme ah waa kuwo adag, waxaana caddaynta culeyskeedu ku saabsan tahay shaqaalaha — waa inuu caddeeyo in dhaqanka shaqoyahaagu uu xaq galiyay iska casilaadda. Waxaa si adag loogu talinayaa in la-talin sharci la helo ka hor intaadan iska casilin sababahan awgood. La xiriir **FLAC** (www.flac.ie) ama **SIPTU** (www.siptu.ie) si aad la-talin bilaash ah u hesho.

Xaqa Ogeysiiska

Haddii laga eryo, shaqoyahaagu waa inuu ku siiyo ogeysiiska ugu yar ee sharcigu qabo, ilaa aanay ahayn in laga eryay **edeb-darro culus (gross misconduct)**:

Muddada Shaqada Joogtada ah	Xaqa Ogeysiiska Ugu Yar
13 usbuucood ilaa 2 sano	1 usbuuc
2 sano ilaa 5 sano	2 usbuucood
5 sano ilaa 10 sano	4 usbuucood
10 sano ilaa 15 sano	6 usbuucood
Wax ka badan 15 sano	8 usbuucood

Heshiiskaaga wuxuu ku qeexi karaa muddo ogeysiis oo ka dheer ugu yarraanta sharciga. Waxaad xaq u leedahay midkasta oo ka weyn.

Xaaluufinta (Redundancy)

Haddii shaqoyahaagu ku xaaluufiyo, waxaad xaq u leedahay lacag-bixin xaaluufin ah oo sharci ah haddii aad ugu yaraan **2 sano** shaqo joogto ah lahayd. Lacag-bixinta waxaa lagu xisaabiyaa sida soo socota:

- 2 usbuucood oo mushahar ah sannad kasta oo shaqo, marka lagu daro;
- 1 usbuuc dheeraad ah oo mushahar ah.

Mushaharka usbuuciga ah waxaa lagu xaddiday **€600 usbuucii ujeeddada xaaluufinta sharciga ah**. Heshiiskaaga wuxuu ku qeexi karaa lacag-bixin xaaluufin oo ka weyn ugu yarraanta sharciga.

Haddii aad aaminsan tahay in xaaluufintaadu ahayd sabab loo isticmaalay in lagaa eryo sababtoo ah jinsigaaga, dhalashadaada, ama sabab kale oo la ilaaliyo, tani waxay noqon kartaa labadaba ka eryid aan caddaalad ahayn iyo takoor. Waa inaad la-talin ka raadisid FLAC, unionkaaga, ama qareen.

Qaybta 3: Soo Koobid

Haddii aad la kulanto cunsuriyad ama takoor goobta shaqada, waxaad haysataa jid cad oo hore u socda. Diiwaan geli waxa dhacay. Raadi taageero. Isticmaal habraacyada shaqoyahaaga; haddii habraacyaasi ay kugu fashilmaan, Workplace Relations Commission waa halka aad u gudbin karto kiiskaaga — bilaash, iyadoon ku xiran shaqoyahaaga.

Ilaha Sharciga:

Employment Equality Acts 1998-2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1998/act/21/enacted/en/html>

Unfair Dismissals Acts 1977-2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1977/act/10/enacted/en/html>

Workplace Relations Act 2015

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2015/act/16/enacted/en/html>

Minimum Notice and Terms of Employment Acts 1973-2005

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1973/act/4/enacted/en/print.html>

Redundancy Payments Acts 1967-2014

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/1967/act/21/enacted/en/html>

WRC Code of Practice on Grievance and Disciplinary Procedures

https://www.workplacerelations.ie/en/what_you_should_know/codes_practice/cop3/

Macluumaad dheeraad ah eeg:

- www.workplacerelations.ie
- www.flac.ie
- www.citizensinformation.ie
- www.siptu.ie

**QAYBTA 4.
MEESHA
CAAWIMADA
LAGA HELO**

4.1 Liiska Ururrada Taageerada

Workplace Relations Commission (WRC)

Waxa Ay Sameeyaan: Baaraan cabashooyinka sinnaanta shaqo iyo xuquuqda shaqo; bixiyaan adeegyada dhexdhexaadinta iyo Adjudication-ka.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.workplacerelations.ie / 0818 80 80 90.

Irish Human Rights and Equality Commission (IHREC)

Waxa Ay Sameeyaan: Bixiyaan taageero sharci kiisaska takoorka istiraatiijiyeed ah; daabacaan hage ku saabsan xuquuqda sinnaanta.

Qiimaha: Bilaash..

Xiriir: www.ihrec.ie / 01 858 9601.

Citizens Information

Waxa Ay Sameeyaan: La-talin bilaash ah oo ku saabsan xuquuqda shaqo, socdaalka, ilaalinta bulshada, iyo dhammaan adeegyada dawladeed.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.citizensinformation.ie / 0818 07 4000.

Free Legal Advice Centres (FLAC)

Waxa Ay Sameeyaan: La-talin sharci bilaash ah oo lagu bixiyo telefoon iyo goobaha shirarka ee la xiriira shaqada, sinnaanta, iyo arrimo sharci oo kale.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.flac.ie / 1800 350 250.

Legal Aid Board

Waxa Ay Sameeyaan: Matalaad sharci oo dawladeed loogu talagalay dadka ku qalma xaalad dakhli.

Qiimaha: Waxaa lagu xisaabiyaa dakhliga (means-tested).

Xiriir: www.legalaidboard.ie / 01 646 9600.

SIPTU

Waxa Ay Sameeyaan: Ururka shaqaalaha ugu weyn ee Ireland — matalaad, la-talin, iyo taageero kulamada edeb iyo cabashada.

Qiimaha: Lacag xubinnimo.

Xiriir: www.siptu.ie / 01 858 6300.

Migrant Rights Centre Ireland (MRCI)

Waxa Ay Sameeyaan: Macluumaad iyo u dood muhaajiriinta ku sugan shaqooyin aan xasilloonayn ama mushahar hooseeya.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.mrci.ie / 01 889 7570.

Nasc - Migrant and Refugee Rights Centre

Waxa Ay Sameeyaan: La-talin socdaal iyo shaqo oo loogu talagalay muhaajiriinta, codsadaayaasha magangelyada, iyo qaxootiga.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.nascireland.org / 021 427 3594.

Crosscare Migrant Project

Waxa Ay Sameeyaan: Taageero wax-ku-ool ah oo ku saabsan xuquuqda shaqo, socdaalka, iyo helitaanka adeegyada.

Qiimaha: Bilaash.

Xiriir: www.crosscare.ie / 01 873 2844.

Fiio Gaar Ah Oo Ku Saabsan Caawinta Sharciga: Caawinta sharciga bulshada ee Legal Aid Board waxaa lagu xisaabiyaa dakhliga. Kiisaska sinnaanta shaqo guud ahaan way ka qalmaan. La xiriir Legal Aid Board si aad u ogaato inaad ka qalanto. Guud ahaan waxaa jira liis sugitaan — inta lagu jiro sug, la-talin ka raadi FLAC.

4.2 Taageero Ka Jirta Ireland Oo Dhan

Ururrada soo socda waxay bixiyaan taageero bilaash ah oo sir ah, meel kasta oo Ireland ah.

Ururka	Waxa Ay Bixiyaan	Xiriir
Citizens Information	Macluumaad iyo la-talin bilaash ah oo ku saabsan xuquuqda shaqo, socdaalka, ilaalinta bulshada, iyo dhammaan adeegyada dawladeed	citizensinformation.ie / 0818 07 4000
Intreo	Adeegga shaqaaleynta ee dawladda – taageero raadinta shaqo, u gudbin tababbar, iyo macluumaad xuquuqda shaqo	welfare.ie / raadi xafiiskaaga u dhow online
ETB (Education & Training Board)	Waxbarasho iyo tababbar bilaash ah – luqadda Ingiriisiga, xirfadaha dijitaalka, tababbarka xirfadeed, iyo koorsooyinka QQI	etbi.ie si aad u hesho ETB-kaaga u dhow
Blackwater Training & Consulting	Ururka soo bandhigay barnaamijkan – xiriir si aad u hesho macluumaad ku saabsan tababbar iyo taageero mustaqbal	info@blackwatertraining.ie

Haddii Aad Tahay Codsade Ilaalinta Caalamiga ah

Haddii aad tahay codsade ilaalinta caalamiga ah, waxaad xaq u leedahay adeegyada kor lagu xusay. Waxaad sidoo kale xaq u leedahay inaad shaqeysid haddii aad sugaysay 6 bilood ama ka badan, oo aadan sabab u ahayn dib-udhac.

Qaybta 4: Soo Koobid

Caawimo ayaa la heli karaa — badankeeduna waa bilaash. Haddii aad u baahan tahay macluumaad, la-talin sharci, matalaad union, ama taageero deegaan, waxaa jira urur ku caawin kara. Kuma baahnid inaad haysato kiis dhammaystiran ka hor intaadan la xiriirin. Weyddiinta la-talinku had iyo jeer waa tallaabada koowaad ee saxda ah.

**QAYBTA 5.
DHISIDDA GOOB
SHAQO
OO KA FIICAN**

5.1 Kali Ma Tihid: Bulsho iyo Isu-taageero

La kulanka cunsuriyadda ama takoorka goobta shaqada wuxuu noqon karaa mid ku kali reeb ah. Waxay ku dhigi kartaa inaad shaki ku qabato naftaada, aragtidaada dhacdooyinka, iyo dareen ah in codsiga uu ka sii dari doono xaaladda. Dareenkani waa la fahmi karaa — laakiin si buuxda uma sax micneeyo xaaladda aad ku sugan tahay.

Kali ma tihid; kumanaan shaqaale oo Ireland ah ayaa la kulmay isla waxa aad la kulmayso. Qaarkood ayaa wax qaaday — waxaana qaarkood ku guuleystay.

Isu-taagidda: Xoogga Isu-taageerada

Cunsuriyaddu waxay ugu xoogga badan tahay marka ay dadka kali reebto. Waxay ugu daciifsan tahay marka dadku ay isu taagaan.

Haddii aad xubin ka tahay trade union, waxaad hore u haysataa mid ka mid ah noocyada ugu wax-ku-oolka badan ee ilaalinta shaqaalaha ee wadajirka ah. Unionkaagu wuxuu kuu matali karaa kulamada edeb iyo cabashada, wuuna dooda dhinacaaga, wuuna xoojin karaa cabashadaada si aan shaqaale gaar ahi u samayn karin. Haddii aadan weli xubin ka aheyn union, tixgeli inaad ku biirto — xubinnimadu waxay u furan tahay dhammaan shaqaalaha Ireland, iyadoon loo eegin dhalashadooda, lacagta xubinnimana waxay ku xiran tahay heerka dakhliga.

Ireland waxaa jira unionno kala duwan oo ku xiran qaybta aad ka shaqeyso. Jaantuska hoos waxaa ku jira unionnada ugu khuseeya shaqaalaha barnaamijkan:

Union	Kuwa Ay Matalaan	Website	Telefoon
SIPTU	Unionka ugu weyn ee Ireland – tafaariiqda, martigelinta, caafimaadka, iyo qaybo kale	siptu.ie	01 858 6300
Fórsa	Shaqaalaha qaybta dawladeed – adeegga rayidka, caafimaadka, dawladda hoose	forsa.ie	01 817 1500
INMO	Kalkaalisoooyinka iyo umulisooyinka	inmo.ie	01 664 0600
UNITE	Dhismaha, warshadaha, martigelinta, iyo shaqaalaha guud	unitetheunion.org	01 889 4400
TUI	Macallimiinta dugsiga sare iyo waxbarashada dheeriga ah	tui.ie	01 492 2588
INTO	Macallimiinta dugsiga hoose	into.ie	01 804 7700
Mandate	Shaqaalaha tafaariiqda iyo baararka	mandate.ie	01 836 5877
Connect	Korontada, injineerinta, iyo shaqaalaha farsamada	connectunion.ie	01 873 4577
CWU	Isgaarsiinta iyo shaqaalaha boostada	cwu.ie	01 836 6388

Haddii aadan hubin unionka khuseeya shaqadaada, booqo Irish Congress of Trade Unions (ICTU) – www.ictu.ie – waxay kaa caawin karaan inaad hesho unionka sax ah ee qaybtaada.

Haddii aadan union ka mid ahayn, waxaad wali heli kartaa isu-taageero adigoo isticmaalaya:

- Saaxiibbo shaqo oo markhaati ka noqday takoorka oo diyaar u ah inay taageeraan sheekadaada;
- Ururrada bulshada sida MRCI ama Nasc, oo khibrad u leh taageerinta shaqaalaha xaalado la mid ah taadaada;
- Shabakadda Pathways to Participation – ka qaybgalayaal iyo qalinjabiyaal barnaamijkan oo si toos ah u fahmay caqabadaha suuqa shaqada Irish sida muhaajir ama bulsho laga tirada badan yahay.

5.2 Haddii Aad Aragto Cunsuriyad: Waxa Aad Sameyn Karto

Cunsuriyadda goobta shaqada ma aha uun arrin qofka lagu jeedin. Haddii aad markhaati ka noqoto saaxiib shaqo oo lala dhaqmayo si cunsuriyadeed, waxaad awood u leedahay inaad isbeddel keento – xitaa haddii aadan hubin waxa la sameeyo ama la yidhaahdo waqtigaas.

Xaaladda	Waxa Aad Sameyn Karto
Waxaad maqashaa faallo cunsuriyad ama kaftan ah	Kuma baahnid inaad qofka si xanaaq ah ula xaaqdo. Jawaab degan sida "Taasi ma fiicna" ayaa xoog badan noqon karta – waxayna muujinaysaa qofka la gaadhay inuusan kali ahayn.
Saaxiib shaqo waa lala dhibayaa ama sida aan caddaalad ahayn loola dhaqmayo	La hadal isaga si gaar ah. Weyddii haddii uu ku fiicnaanaayo iyo haddii uu taageeradaada rabo. Bixi inaad markhaati noqoto ama qorto waxa aad aragtay.
Waxaa lagu weyddiisan ficil takoor ah	Si cad u diid oo diiwaan geli amarka. Amarka takoor ku laftiisu waa xadgudub Employment Equality Acts – eeg Qaybta 1.2 ee hagahan.
Aadan hubin haddii waxa aad aragtay uu takoor ahaa	Weliba qor – taariikhda, saacadda, waxa la yidhi ama la sameeyay. Haddii ay dambe muhiim noqoto, diiwaankaaga waqtigiisa ah wuu qiimo yeelan doonaa.
Waxaad ka welwelsan tahay natiijooyinka codsiga	Codsigu ma aha inuu ahaado cabasho rasmi ah. Taageerinta saaxiib shaqo si aan rasmi ahayn, ama uun diiwaan gelinta waxa aad aragtay, ayaa hore u muhiim ah. Protected Disclosures Act 2014 sidoo kale waxay ilaalisaa shaqaalaha sheega xadgudub niyad wanaagsan.

Xasuuso: Ficilka markhaatiga — xitaa mid yar — wuxuu yareeyaa waxyeellada dhaqanka cunsuriyadeed, wuxuuna caabiyaa dhaqanka u ogolaada inuu sii socdo. Kuma baahnid inaad geesi noqoto. Waxaad uun u baahan tahay inaad iska indho tirin.

Codkaaga Ka Baxsan Goobta Shaqada

Khibraddaadu waxay qiimo u leedahay ka baxsan xaaladdaada gaarka ah. Ireland waxay u shaqeyneysaa bulsho ka sii sinnaan badan — shaqadaasna waxay u baahan tahay codadka dadka khibrad u leh takoorka.

Qorshaha Qaranka Ka Hortagga Cunsuriyadda 2023-2027 (NAPAR)

NAPAR waa istiraatiijiyadda rasmiga ah ee dawladda Ireland ee ka hortagga cunsuriyadda iyo dhiirrigelinta sinnaanta qaybaha nolosha oo dhan — oo ay ku jiraan shaqada, guryaha, waxbarashada, iyo adeegyada dawladeed. Waxaa soo saaray Department of Justice, waxaana lacag bixiyay Dawladda Ireland

**National Action Plan
Against Racism**

NAPAR waxaa lagu dhisay shan hadaf oo aasaasi ah:

Hadafka	Waxa Uu Ka Dhigan Yahay Dhaqan Ahaan
Ilaalinta	Xoojinta ilaalinta sharciga ee cunsuriyadda iyo dembiyada nacaybka
Aqoonsi & Waxbarasho	Dhisidda fahamka bulshada ee cunsuriyadda iyo saameyntiisa
Ka Qaybgalka	Hubinta in bulshooyinka laga tirada badan yahay ay leeyihiin cod go'aammada saameeya
Xubinnimo	Dhisidda deegaan qof kasta uu ku dareemo mid ka mid ah oo qiimo leh
Ficil Wadajir ah	Isku-duwidda shaqada ka hortagga cunsuriyadda dawladda, shaqoyayaasha, iyo bulshada

Sida Hagahan U Xiriirsan Yahay NAPAR

Barnaamijka Pathways to Participation iyo hagahan waa natiijo toos ah oo NAPAR ah. Gaar ahaan:

- **Action 5.4** ee NAPAR waxay dalbanaysaa soo saarista hagayaal loogu talagalay shaqoyayaasha iyo shaqaalaha si loo caabiyo cunsuriyadda loona dhiirrigeliyo sinnaanta jinsiga goobta shaqada. Hagahan waa jawaab toos ah oo lagu dhamaystirayo dalbashadaas.
- **Action 5.5** ee NAPAR waxay u baahan tahay in aqoonta dhaqameed, eexda aan la garan la'yahay, iyo waxbarashada ka hortagga cunsuriyadda lagu daro barnaamijyada tababbarka. Barnaamijyada tababbarka Pathways to Participation waxay dhamaystiraan ballanqaadkan.

Sababta Codkaagu Muhiim U Yahay NAPAR

NAPAR si toos ah waxay aqoonsan tahay in siyaasadda aan la dhisi karin iyadoon la eegin fikradaha dadka khibrad shakhsi ah u leh cunsuriyadda. Qorshuhu wuxuu ballanqaad u leeyahay ka qaybgalka macnaha leh ee bulshooyinka laga tirada badan yahay habka la sameynayo, la dhaqan geliyo, iyo la dib u eego.

Haddii aad rabto inaad codkaaga ku darto shaqadaas, waxaad ku samayn kartaa dhowr siyaabood:

- **La-tashiyada Dadwaynaha** — Department of Justice waxay marmar furtaa la-tashiyo ku saabsan siyaasadda sinnaanta iyo ka hortagga cunsuriyadda. Kuwan waa u furan yihiin qof kasta. Hubi www.gov.ie/justice.
- **Uurrada Bulshada** — IHREC, MRCI, iyo Immigrant Council of Ireland si firfircoon ayay u ururiyaan markhaatiyaal khibrad shakhsiyeed ah si loo taageero kiisas sharci, gudbin siyaasadeed, iyo ololayaal dadwayne.
- **Shaqoyahaaga** — haddii goobtaada shaqo aanay lahayn siyaasad sinnaan ama Dignity at Work policy, waxaad codsan kartaa mid. NAPAR waxay saarto waajibaad labadaba dawladda iyo shaqoyayaasha.
- **Barnaamijkan** — Blackwater Training waxay soo dhaweynaysaa faallooyinka ka qaybgalayaasha khibraddooda. Wixii aad soo qorto ayaa si toos ah u saameeya sida barnaamijku u koro.

Khibraddaada iyo aragtidaadu waxay muhiim yihiin. Goobaha shaqo ee Ireland waxay sii sinnaan badnaan doonaan uun marka dadka fahamsan sinnaan la'aanta gudaheeda ay qayb ka noqdaan dhisidda jawaabta loo bixiyo.

Qaybta 5: Soo Koobid

Kuma baahnid inaad kali u marto cunsuriyadda — mana baahnid inaad ka aamusto. Haddii aad raadinayso taageero naftaada, u istaagayso saaxiib shaqo, ama codkaaga ku darayso wadahadal ballaaran oo ku saabsan sinnaanta goobaha shaqo ee Irish — tallaabo kastaa waa muhiim. Qaybta ugu dambeysa ee hagahan waxay ku siisaa qalab wax-ku-ool ah oo aad tallaabada xigta ku qaadan karto.

Akhris Dheeraad ah:

- National Action Plan Against Racism 2023-2027 (www.gov.ie/en/department-of-children-disability-and-equality/publications/national-action-plan-against-racism)
- IHREC Equality at Work resources (www.ihrec.ie)
- SIPTU Workers' Rights (www.siptu.ie)

**QAYBTA 6.
QALABKA IYO
JAANTUSYADA
WAX-KU-OOLKA AH**

Qaybtan waxaa ku jira afar qalab oo wax-ku-ool ah oo aad si toos ah u isticmaali karto. Waxaa loo qaabeeyay in laga saaro hagahan, la naqilo, ama lagu habeeyo xaaladdaada gaarka ah.

6.1 Foomka Diiwaan Gelinta Dhacdada

Ururinta dhammaan caddeymaha iyo dukumentiyada taageera kiiskaaga — sida iimaylada, heshiisyada, faallooyinka kulamada, iyo diiwaannada waxa la yidhi — waa mid ka mid ah tallaabooyinka ugu muhiimsan ee aad qaadan karto. Isticmaal foomkan si aad u diiwaan geliso dhacdo kasta sida ugu dhaqso badan dhacdada ka dib. Diiwaannadaada dhammaystiran ku kaydso goob ammaan ah oo gaar ah — ha ku kaydin qalab shaqo.

DIIWAAN DHACDO — SIR

FAAHFAAHINTAADA

Magacaaga	
Jagadaada	
Shaqoyahaaga / goobta shaqo	
Taariikhda aad foomkan dhammaysay	

FAAHFAAHINTA DHACDADA

Taariikhda dhacdada	
Saacadda dhacdada	
Goobta (goob sax ah — tusaale, qolka shaqaalaha, dukaanka, meesha baabuurta)	

WAXA DHACAY

DADKA LUG LEH

Magaca / sifaynta qofka sameeyay	
Jagadiisa ama doorkiisa	
Xiriirkiisa adiga (maamule, saaxiib shaqo, macmiil)	

MARKHAATIYAASHA

Magaca	Jagada / Doorka	Ma Joogeen?
		☐ Haa ☐ Maya
		☐ Haa ☐ Maya
		☐ Haa ☐ Maya

FALCELINTAADA WAQTIGAAS

SAAMEYNTA KUGU DHACDAY

CADDEYMAHA

Nooca caddeynta	Halka lagu kaydiyay

MA GUDBISAY TAN?

Loo gudbiyay maamulaha / HR?	☐ Haa ☐ Maya ☐ Wali Maya
Taariikhda la gudbiyay (haddii khusayso)	
Jawaab la helay?	☐ Haa ☐ Maya
Kooban jawaabta	

Saxeexa: _____

Taariikhda: ____ / ____ / ____

Isticmaal warqad gaar ah dhacdo kasta. Diiwaannada oo dhan si taariikh ahaan isugu xigta ku hay.

6.2 Tusaale Warqad Cabasho ah — Cabasho Gudaha ah

Isticmaal foomkan marka aad gudbinayso cabasho rasmi ah oo qoran oo aad u dirayso shaqoyahaaga. Ku habee qaybaha oo ku jira uumaanta xaaladdaada gaarka ah. Naqil ku hay wax kasta oo aad dirto.

[Magacaaga Buuxa]

[Ciwaankaaga]

[Ciwaanka Iimaylkaaga]

[Taariikhda]

[Magaca Maamulaha HR /

Maamulkaaga Toos ah /

Agaasimaha Guud]

[Magaca Shirkadda]

[Ciwaanka Shirkadda]

Ku Saabsan: Cabasho Rasmi ah — Takoor Cunsuriyadeed iyo/ama Dhibaato

Waxaan qorayaa si aan cabasho rasmi ah uga gudbiyo Habraaca Cabashada ee [Magaca Shirkadda] ku saabsan sida loola dhaqmay aniga oo aan aaminsanahay inay tahay takoor iyo/ama dhibaato sabab u ah jinsigayga / dhalashadayda / asalkayga qowmiyadeed sida ku xusan Employment Equality Acts 1998-2015.

1. Faahfaahin Guud

Waxaan ka shaqeeyaa [Magaca Shirkadda] jagadan [Jagada] tan iyo [Taariikhda Bilowga]. Waxaan ku sugan ahay [Goobta / Waaxda].

2. Faahfaahinta Cabashada

Dhacdooyinka soo socda ayaa dhacay, kuwaas oo aan aaminsanahay inay yihiin takoor iyo/ama dhibaato sabab u ah jinsigayga / dhalashadayda / asalkayga qowmiyadeed:

Dhacdada 1aad:

[Taariikhda], qiyaastii [Saacadda], [Goobta], [Magaca ama Sifaynta Qofka] wuxuu yidhi / sameeyay kan soo socda:

[Ku sharrax si sax ah waxa dhacay ereyo cad oo xaqiiqo ah. Isticmaal ereyada saxda ah haddii suurtagal. Ku dar cidda joogtay.]

Dhacdada 2aad (haddii khusayso):

[Taariikhda], qiyaastii [Saacadda], [Goobta], [Magaca ama Sifaynta Qofka] wuxuu yidhi / sameeyay kan soo socda:

[Ku celi sida loo baahdo dhacdo kasta.]

3. Saameynta

Dhacdooyinkan waxay saameyn igu yeesheen kan soo socda:

[Ku sharrax sida dhacdooyinku kuugu saameeyeen – tusaale: murugo, dhib xarunta, diidmo shaqada loo yimaado, saameyn caafimaadkaaga ama kalsoonidaada.]

4. Waxa Aan Rabo

Waxaan ka codsanayaa [Magaca Shirkadda] inay qaadata tallaabooyinka soo socda cabashadan jawaab ahaan:

- Baaritaan rasmi ah oo ku saabsan dhacdooyinka kor lagu sharraxay
- [Tallaabo edeb ah oo lagu qaado qofka/qofka mas'uulka ah / Raali-galin / Dib-u-eegis siyaasadaha / Kale — cayimi]
- Xaqiijin inaan la kulmin dhaqan kale oo noocaas ah
- Xaqiijin inaan lay ciqaabin gudbinta cabashadan

5. Xaalada Sharciga

Waxaan doonayaa inaan xusaa in sida ku xusan Section 74(2) ee Employment Equality Acts 1998-2015, ciqaabidda shaqaale ah gudbinta cabasho takoor ah waa aargudasho waana sharci darro. Waxaan filayaa in cabashadan lagula macaamilo si waafaqsan sharciga iyo siyaasadaha [Magaca Shirkadda].

Waxaan diyaar u ahay inaan kula kulmo si aan uga hadalno arrintan waqti labada dhinac ku habboon. Waxaan codsanayaa in kulan kasta oo noocaas ah horay qoraal loogu xaqiijiyo, iyo in la i siiyo fursad aan la socdo saaxiib shaqo ama wakiil trade union ah.

Waxaan filayaa xaqiijinta qoraal ah ee cabashadan 5 maalmood shaqo gudahood, iyo jawaab 20 maalmood shaqo gudahood.

Si ixtiraam leh,

[Magacaaga Buuxa]
[Jagadaada]
[Taariikhda]

[Saxeexaaga]

Ku lifaaqan: [Liiso dukumentiyada taageera aad ku lifaaqayso — tusaale, Diiwaan Dhacdo, naqilada iimaylada ama fariimaha khuseeya]

6.3 Liiska Hubinta Xuquuqdaada

HESHIISKA SHAQADA & MUSHAHARKA

Xaalad	Xaq
☐	Waxaan helay bayaan qoran oo ku saabsan shuruudaha aasaasiga ah 5 maalmood gudahood shaqada bilowga ka dib.
☐	Waxaa la i siiyaa ugu yaraan mushaharka qaranka ee ugu yar oo ah €14.15 saacaddiiba (laga bilaabo 1-da Janaayo 2026).
☐	Waxaan helaa warqad mushahar qoran mar kasta oo lacag lay bixiyo.
☐	Gooyo kasta oo mushaharkayga ka goysan waan hore u ogolaaday qoraal ahaan.

SAACADAHA SHAQO & NASASHADA

Xaalad	Xaq
☐	Lagama rabo inaan shaqeeyo in ka badan celceliska 48 saacadood usbuucii.
☐	Waxaan helaa nasasho 15 daqiiqo ah 4.5 saacadood shaqo ka dib iyo 30 daqiiqo 6 saacadood ka dib.
☐	Waxaan helaa ugu yaraan 11 saacadood oo isku xigta oo nasasho ah 24 saacadood kasta.
☐	Waxaan helaa ugu yaraan 24 saacadood oo isku xigta oo nasasho ah usbuucii.

FASAXYADA

Xaalad	Xaq
☐	Waxaan helaa ugu yaraan 4 usbuucood (ama 8% saacadaha aan shaqeeyay) oo fasax mushahar leh ah sannadkiiba.
☐	Waxaan xaq u leeyahay 10 fasax dadwayne oo mushahar leh sannadkiiba.
☐	Waxaan xaq u leeyahay 5 maalmood oo fasax jirro mushahar leh sannadkiiba (laga bilaabo 2024) oo ah 70% mushaharkayga caadiga ah.

DIGNITY & EQUALITY AT WORK

Xaalad	Xaq
☐	Lagama takoori karo sabab u ah jinsigayga, dhalashadayda, ama asalkayga qowmiyadeed.
☐	Waxaan xaq u leeyahay inaan ka shaqeeyo deegaan ka madax bannaan dhibaataada cunsuriyadeed.
☐	Shaqoyahaygu wuxuu leeyahay Siyaasad Sinnaan qoran iyo Siyaasadda Sharafta Shaqada / Ka Hortagga Dhibaataada.
☐	Waan ogahay sida loo isticmaalo habraaca cabashada ee shaqoyahayga.
☐	Lay aargudi maayo – lay ciqaabi maayo ama sida aan caddaalad ahayn loola dhaqmi maayo – gudbinta cabasho takoor ah.
☐	Waxaan xaq u leeyahay inaan kaxaysto saaxiib shaqo ama wakiil union ah kulan kasta oo rasmi ah.

HADDII WAX KHALDAN DHACO

Xaalad	Xaq
☐	Waan ogahay in cabashooyinka WRC la gudbiyo 6 bilood gudahood laga bilaabo dhacdadii ugu dambaysay.
☐	Waan ogahay in cabashooyinka WRC ay bilaash yihiin oo aanay u baahnayn qareen.
☐	Waan ogahay xiriirka ugu yaraan hal urur oo taageero ah (Citizens Information, FLAC, SIPTU, IHREC, MRCI).
☐	12 bilood shaqo joogto ah ka dib, lagama i eryl karo iyadoon sabab caddaalad ah lahayn oo habraac caddaalad ah la raacin.

Haddii aad calaamadaysay "Maya" ama "Ma Hubo" wax kasta oo halkan ku qoran, eeg qaybta khusaysa ee hagahan ama la xiriir Citizens Information (0818 07 4000) si aad la-talin bilaash ah u hesho.

6.4 Qaamuuska Ereyada Muhiimka ah

Erey	Sharraxaad Fudud
Adjudication	Dhagaysi rasmi ah oo WRC ah oo uu sarkaal madax bannaan maqlo labada dhinac oo go'aan sharci ahaan waajib ah ka saaro
Culeyska Caddaynta (burden of proof)	Kiisaska takoorka sharciga Irish: marka aad soo bandhigto xaqiiqooyin takoorku ka soo bixi karo, culeyskaas wuxuu u wareegaa shaqoyahaaga – isaguna waa inuu caddeeyo inaan takoor jirin
Mas'uuliyad Rayid ah	Mas'uuliyad sharci oo keeni karta amar magdhow, iyadoon aheyn mas'uuliyad dembi
Ka Eryid Dhisme ah	Marka aad iska casilyso sababtoo ah dhaqanka shaqoyahaagu wuxuu ahaa mid aad u culus oo aadan xulasho macquul ah lahayn oo aan ka bixin ahayn. Sharciga Irish waxay tan u arkaan ka eryid
Heshiiska Shaqada	Heshiis sharci ahaan waajib ah oo u dhexeeya adiga iyo shaqoyahaaga oo qeexaya shuruudaha iyo qaabka shaqadaada
Takoor Toosan	In qof loola dhaqmo si ka liidata mid kale oo xaalad la mid ah ku jira, sabab u ah astaan la ilaaliyo sida jinsiga ama dhalashada
Takoor	Sida qof loola dhaqmo mid ka liidata, ama loo dhigo xaalad ka sii xun, sabab u ah astaan la ilaaliyo

Erey	Sharraxaad Fudud
Equal Status Acts	Sharci mamnuuca takoorka ma aha oo keliya shaqada, laakiin sidoo kale meelo ballaaran oo ay ku jiraan alaabta, adeegyada, guryaha, iyo waxbarashada
Employment Equality Acts	Sharciga ugu aasaasiga ah ee Ireland ee mamnuuca takoorka shaqada. Sagaalka sabab ee la ilaaliyo waxaa ka mid ah jinsiga iyo dhalashada
Edeb-darro Culus (gross misconduct)	Dhaqan culus oo xaq galiya ka eryid degdeg ah iyadoon ogeysiis lahayn. Tusaalayaal: xatooyo, rabshad, ama been-abuur culus
Habraaca Cabashada	Habraaca gudaha ee shaqoyahaaga oo loogu talagalay gudbinta cabasho rasmi ah oo ku saabsan sida loola dhaqmay goobta shaqada
Dhibaato (harassment)	Dhaqan aan la doonayn oo la xiriira sabab la ilaaliyo — sida jinsiga ama dhalashada — oo dhaawaca sharaftaada ama abuura deegaan colaad ah goobta shaqada
Takoor Ma Toosnayn	Siyaasad ama dhaqan u muuqda mid dhexdhexaad ah laakiin dhigta dadka jinsi ama dhalasho gaar ah leh xaalad ka sii xun, iyadoon sabab lahayn
Takoor Isku-dheelli-tir ah	Takoor ku saleysan wax ka badan hal sabab oo la ilaaliyo isla mar ahaantaaba — tusaale, jinsiga iyo gabadhnimo/ninnimo
Labour Court	Hay'adda loo kaashan karo go'aannada WRC kiisaska sinnaanta. Kaashiga waa in la gudbiyo 42 maalmood gudahood laga bilaabo go'aanka WRC
PRSI	Caymis bulsheed sharci ahaan waajib ah oo laga goyo mushaharkaaga, oo lacag u bixiya kaalmada bulshada oo ay ku jiraan kaalmada jirrada, kaalmada umulka, iyo hawlgabka dawladeed

Erey	Sharraxaad Fudud
Sheegidda Ilaalisan	War-bixin uu shaqaale ka sameeyo xadgudub goobta shaqada ah. Shaqaalaha si niyad wanaagsan u sameeya sheegidkan waa lagu ilaaliyaa ciqaabid
Sababaha La Ilaaliyo (protected grounds)	Sagaalka astaan ee ku xusan Employment Equality Acts oo takoorku ka mamnuuc yahay: jinsiga, dhalashada, gabadhnimo/ninnimo, da'da, naafada, jinsiga la jeclaysto, diinta, xaaladda guurka, iyo xaaladda qoyska
USC	Canshuur dheeraad ah oo laga goyo dakhliga ka sarreeya €13,000 sannadkiiba
Aargudasho (victimisation)	Sida aan caddaalad ahayn loola dhaqmo shaqaale sababtoo ah uu gudbiyay – ama muujiyay niyadda gudbinta – cabasho takoor ah. Aargudashadu laftaedu waa xadgudub Employment Equality Acts
Mas'uuliyad Dhaafsiisan (vicariously liable)	Shaqoyahu wuxuu qaadan karaa mas'uuliyad sharci ah oo ku saabsan ficilo takoor ah oo ay geystaan shaqaalihiisa, xitaa haddii uusan ogeyn – ilaa uu caddeeyo inuu qaaday tallaabooyin macquul ah oo ka hortag ah
WRC	Hay'adda dawladeed ee baarta cabashooyinka xuquuqda shaqo iyo sinnaanta ee Ireland. Waa bilaash, madax bannaan, oo dhexdhexaad ah

Si aad u hesho qeexitaano dheeraad ah iyo sharraxaad fudud oo ku saabsan sharciga shaqo ee Irish, booqo:

- www.citizensinformation.ie
- www.wrc.ie
- www.ihrec.ie

Fariinta Dhammaadka

Hagahan waxaa soo saaray
Blackwater Training & Consulting —
urur tababbar iyo la-talin ah oo ku
yaal Bailieborough, Co. Cavan.

Blackwater Training waxay dhaqan
geliyaa barnaamijyo tababbar oo
aan la ansixin qaybo kala duwan,
gaar ahaan waxbarashada
bulshada, diyaargarowga shaqada,
iyo ka qaybgalka bulshada.

**Blackwater
Training &
Consulting**

Hagahan waxaa soo saaray Blackwater Training & Consulting —
urur tababbar iyo la-talin ah oo ku yaal Bailieborough, Co.
Cavan.

Blackwater Training waxay dhaqan geliyaa barnaamijyo
tababbar oo aan la ansixin qaybo kala duwan, gaar ahaan
waxbarashada bulshada, diyaargarowga shaqada, iyo ka
qaybgalka bulshada.

Si aad u hesho macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan
shaqada Blackwater Training, booqo www.blackwatertraining.ie.

Xiriir

Ururka	Blackwater Training & Consulting Ltd
Ciwaanka	Bailieborough Business Centre, Shercock Road, Bailieborough, Co. Cavan, A82 HH58
Iimaylka	info@blackwatertraining.ie
Website	www.blackwatertraining.ie
Facebook	www.facebook.com/BlackwaterTrainingConsulting
Instagram	https://www.instagram.com/blackwatertraining

Xiriirrada Muhiimka ah — Kooban

Ururka	Telefoon	Website
Workplace Relations Commission	0818 80 80 90	wrc.ie
Citizens Information	0818 07 4000	citizensinformation.ie
IHREC	01 858 9601	ihrec.ie
FLAC	1800 350 250	flac.ie
SIPTU	01 858 6300	siptu.ie
MRCI	01 889 7570	mrci.ie
Legal Aid Board	01 646 9600	legallaidboard.ie
Nasc	021 427 3594	nascireland.org

Lacag-bixinta & Mahad-naqyada

Hagahan waxaa lagu soo saaray taageerada Ireland Against Racism Fund 2025, oo ay maamusho Department of Justice, Home Affairs and Migration.

**An Roinn Dlí agus Cirt,
Gnóthaí Baile agus Imirce**
Department of Justice,
Home Affairs and Migration

Ireland Against Racism Fund waxay taageertaa ururrada ka shaqeeya ka hortagga cunsuriyadda iyo dhiirrigelinta sinnaanta ee Ireland oo dhan. Waxaa lacag bixiya Dawladda Ireland iyada oo qayb ka ah National Action Plan Against Racism 2023-2027 (NAPAR).

Blackwater
Training &
Consulting

Pathways to
Participation

An Roinn Dlí agus Cirt,
Gnóthai Baile agus Imirce
Department of Justice,
Home Affairs and Migration

Hagahan waxaa loogu talagalay macluumaad guud oo keliya, mana aha la-talin sharci. Dadaal buuxa ayaa la geliyay si loo hubiyo saxnaanta wakhtiga daabacaadda. Si aad u hesho talo ku saabsan xaaladdaada gaarka ah, la xiriir mid ka mid ah ururrada taageerada ee lagu soo bandhigay hagahan.

© Blackwater Training & Consulting Ltd 2026.

Daabacaadda 1aad: Luulyo 2026

Qorayaasha:

Anton Adubetskyi iyo Debbie Bough.

Si Aad U Hesho Macluumaad Dheeraad Ah

Booqo: www.blackwatertraining.ie

Imaylka: info@blackwatertraining.ie

Blackwater Training & Consulting,
Bailieborough, Co. Cavan.

Waxaa taageeray Ireland Against Racism Fund,
Government of Ireland, 2025.

Luulyo 2026

Blackwater
Training &
Consulting